

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Burchardi VVormaciensis Ecclesiae Episcopi,
Decretorum Libri XX. ex Consiliis, & orthodoxoru[m]
patru[m] Decretis, tum etiam diuersaru[m] nationum
Synodis, ceu loci communes congesti, in quibus ...**

Burchardus <Wormaciensis>

Parisiis, 1549

Liber II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10722

10
D. Burchardi

ECCLESIAE VVORMA-
ciensis Episcopi, de sacris ordinibus,
Decretorum Liber II.

ARGVMENTVM LIBRI.

Liber hic ordinationem, congruentem dignitatem, vitæ
qualitatem, officia, ministeriaq; presbyterorum, diacono-
rum, reliquorumq; ordinum ecclesiasticorum cõplectitur.

De ordinationibus presbyterorum, & reliquorum ordinum.

Caput I,

E PISCOPVS quando ordinationes face- *Ex cõcil.
Hamne-
tensi, cap.
3.*
re disponit, omnes qui ad sacrũ ministeriũ
accedere volũt, feria quarta ante ipsam or-
dinationem euocandi sunt ad ciuitatẽ, vnã
cum archipresbyteris qui eos representare
debent. Et tũc episcopus è latere suo dirigere debet sacer-
dotes, & alios prudentes viros, gnaros legis diuinæ, & ex-
ercitatos in ecclesiasticis sanctionibus, qui ordinãdorum
vitam, genus, patriam, ætatem, institutionẽ, locum vbi edu-
cati sint, si sint bene literati, si in lege domini instructi, di-
ligenter inuestigent: ante omnia si fidem catholicam fir-
miter teneant, & verbis simplicibus asserere queant. Ipsi
autem, quibus hoc committitur, cauere debent, ne aut fa-
uoris gratia, aut cuiuscunque muneris cupiditate illecti, à
vero deuiant, vt indignum, & minus idoneũ ad sacros gra-
dus suscipiẽdos episcopi manibus applicent. Quod si fece-
rint, & ille qui indignè accesserit ad altare, remouebitur,
& illi qui donũ sancti spiritus vendere conati sunt, coram
Deo iam condẽnati, ecclesiastica dignitate carebunt. Igi-
tur per tres continuos dies diligẽter examinentur, & sic
abba to qui probati inuenti sunt, episcopo representẽtur.

G ii

*Quæ presbyteri necessario discere, & scire
debeant. Cap. II.*

*Ex dictis
August.*

QVAE ipsis sacerdotibus necessaria sint ad discendum, id est, liber sacramentorum, lectionarius, antiphonarius, baptisterium, computus, Canon penitentialis, Psalterium, Homeliæ per circulum anni dominicis diebus, & singulis festiuitatibus aptæ. Ex quibus omnibus, si vnum defuerit, sacerdotis nomen vix in eo constabit, quia valde periculosa sunt euangelicæ minæ quibus dicitur, Si cæcus cæco ducatum præster, ambo in foueam cadunt.

De eadem re.

Cap. III.

*Ex epist.
Zepheri-
ni papæ,
agite, & probabiles ac doctos viros ad hoc opus cõstitui-
fratribus te, vt illorum societate, & adiumento plurimū gaudeatis.
per Aeg-
gyptum
missa, ca.
10.*

*Ex cõcil.
Meldēsi,
cap. 6.*

Ordinationes verò presbyterorum & leuitarum tempore congruo, & multis coram astantibus solenniter agite, & probabiles ac doctos viros ad hoc opus cõstitui- fratribus te, vt illorum societate, & adiumento plurimū gaudeatis.

*Quod ordinationes fieri non debeant, nisi in loco cer-
to & religioso. Cap. IIII.*

HI qui ordinari petunt, nullatenus ordinentur, nisi in loco certo & religioso, vel etiam in ciuitate saltem vno anno immorentur, vt de vita & conuersatione, atque de doctrina illorum certitudo possit agnosci.

*Quod Abraham primus sit appellatus presbyter, &
quare presbyteri nominentur. Cap. V.*

*Ex epist.
Anacleti
papæ oĩ-
bus episco-
pis p Ita-
liã consti-
tutis mis-
sa, ca. 22.*

PORRO & Mosi præcipitur, vt eligat presbyteros id est, seniores. Vnde & in Prouerbiis dicitur: Gloria senum, canities. Hæc verò canities, sapientiam designat, de qua scriptum est: Canities hominum, prudentia est. Quumq; nongentos & amplius annos ab Adam vsque ad Abrahamã vixisse homines legimus, nullus alius primus appellatus est presbyter, id est, senior, nisi Abraham, qui multò paucioribus vixisse annis conuincitur. Non ergo propter decrepitam senectutem, sed propter sapientiã presbyteri nominantur. Initium enim sacerdotii Aaron fuit: licet Melchisedech prior obtulerit sacrificiũ Deo. & post hunc Abraham, Isaac, & Iacob. Sed hi spontanea voluntate, non sacerdotali autoritate ista fecerunt.

Quòd nullus ex ecclesiastico ordine absolutè debeat ordinari. Cap. VI.

NVLLVM absolutè ordinari debere presbyterũ aut diaconum, nec quemlibet in ecclesiastico gradu, nisi specialiter Ecclesiæ ciuitatis, aut possessionis, aut martyris, aut monasterii nomen, cui ordinandus est, pronũcietur. Qui verò absolutè ordinantur, decreuit sancta synodus irritam haberi huiuscemodi manus impositionem, & nusquam posse ministrare, ad ordinantis iniuriam.

Ex cõcil. Chalcedo. ca. 6.

Quòd sub aspectu audientium ordinationes celebrari non debeant. Cap. VII.

QVOD non oporteat ordinationes sub aspectu audientium celebrari.

Ex cõcil. Laodicẽ. si. ca. 4.

Quòd turbis electionem promouendorum facere non liceat. Cap. VIII.

QVOD non sit permittendum turbis electiones eorum facere, qui sunt ad sacerdotium prouehendi.

Ex eodẽ. cap. 13.

Quòd episcopum vel presbyterum ante triginta annos ordinare non liceat. Cap. IX.

EPiscopum verò, vel presbyterum ante triginta annos, id est, antequam ad viri perfecti etatem peruenerit, nullus metropolitanorum ordinare præsumat: ne per atatem, quod aliquoties euenit, aliquo errore detineantur.

Ex cõcil. Agathẽ. cap. 7.

De presbyteris qui ante XXX annos ordinantur. Cap. X.

SI quis triginta etatis suæ non impleuerit annos, nullo modo presbyter ordinetur, etiã si valde sit dignus: quia & ipse dominus tricesimo anno baptizatus est, & sic cœpit docere. Oportet ergo eum qui ordinandus est, usque ad hanc etatem legitimam consecrari.

Ex decr. Fabia pape. Oriẽtalib. missis.

Quòd ante XXV. annos diaconi non sint ordinandi. Cap. XI.

PLacuit ut ante viginti quinque annos etatis, nec diaconi ordinentur, nec virgines consecrentur, & ut leuor populum non saluter.

Ex cõcil. Carthagi. ca. 16.

D. BURCHARDI EPIS. VVORMAC.

Quòd in veteri lege præcipiatur, vt ante vigesimum-
quintum annum Leuita in tabernaculo non
seruirent. Cap. XII.

Ex cõcil. Toletano cap. 20. **I**N veteri lege ab anno vigesimo & quinto Leuita in ta-
bernaculo seruire præcipiuntur, cuius auctoritatem in
canonibus sancti patres secuti sunt. Nos & diuinæ legis,
& conciliorũ præcepti immemores, infantes & pueros Le-
uitas facimus, ante legitimam ætatem, ante experientiam
vitæ. Ideoque ne vltius fiat à nobis, & diuinæ legis, & ca-
nonum admonemur sententiis: sed viginti quinque anno-
rum ætatis Leuita consecrentur, & triginta annorũ pres-
byteri ordinentur: ita vt secundum apostolicum præceptũ
probentur primũ, & sic ministrent, nullũ crimẽ habẽtes.

De presbyteris qui sine examine sunt prouecti.
Cap. XIII.

Ex cõcil. Nicæ. ca. 9. **S**I qui presbyteri sine examine sunt prouecti, vel cùm
discuterentur peccata sua confessi sunt, & homines cõ-
tra canones commoti, manus confessis imponere tentaue-
runt, tales regula non admittit: quia quod irreprehensi-
bile est, catholica defendit Ecclesia.

De eo qui sibi volens aliquod membrum truncauerit.
Cap. XIIIII.

Ex decr. Innocenti papæ, ca. 28. **Q**VI igitur partem digiti sibi abscidit volens, hunc
ad clerũ canones non admittunt. Cui verò casu hoc
accidit: & si in clero fuerit repertus, non abiici.
De clericis qui ad medicorum incisione claudi efficiuntur.
Cap. XV.

Ex cõcil. Hilerdē- si, cap. 20. **S**I quis in infirmitate positus clericus, & medicorũ in-
cisione claudus efficitur, promoueri ad sacros ordines
eum non denegamus.

De illis qui inuident fratrum prouectiõibus.
Cap. XVI.

Ex cõcil. Africa- no, ca. 54. **C**Lericus inuidens fratrum prouectibus, donec in vi-
tio est, non promoueatũ.
Ex eodẽ, ca. 67. **S**editionarios nunquam ordinandos clericos, sicut nec
vsurarios, vel iniuriarum suarum vltiores.
Cap. XVII.

Quòd illiteratus & aliquo mēbro imminutus prouehi ad sacros ordines non debeat. Cap. XVIII.

Illos quoque, aut aliqua parte corporis imminutos, nullus præsumat ad clerum prouehere. Quia nec literis carens, sacris esse potest aptus officiis, & vitiosum nihil Deo prorsus offerri, legalia præcepta sanxerunt. Si- militer qui seipsos abscindunt.

De filiis concubinarum. Cap. XIX.

De his qui ex concubinis filios habent, & vxores legi- timas, posthabuerunt, & defunctis vxoribus sibi concubinas publicè sociant, id obseruandum censuimus, vt si- cut eos, qui iam clerici per ignorantiam ordinati sunt, nõ remouemus, ita statuimus ne vltèrius ordinentur.

Vt dæmonibus similibusque passionibus irretiti, sacra tractare non debeant. Cap. XX.

Vsque adeò sanè comperimus illicita quæq; prouehere, vt dæmonibus similibusq; passionibus irretitis mysteria sacrosancta tractare tribuatur. Et post pauca: Si corpore sauciatũ aut debilem nequaquã sancta contingere lex diuina permisit, quanto magis doni cœlestis dispensatores esse nõ cõuenit, quod est deterius, mēte percullos.

Vt de seruili cõditione, nisi prius à dominis propriis libertatè habeant, nulli ordinentur. Cap. XXI.

Ex concil. Triburic. cap. 25.

Vt nulli de seruili conditione ad sacros ordines promoueantur, nisi prius à dominis propriis legitimam libertatem consequantur. Cuius libertatis charta ante ordinationem in ambone publicè legatur, & si nullus contradixerit, ritè consecrabuntur. Porrò seruus non canonicè consecratus, postquam de gradu deciderit, eius sit conditionis, cuius fuerat ante gradum.

De eadem re. Cap. XXII.

Ex decre. Leonis pa. cap. 1.

Admittuntur passim ad ordinẽ sacrum quibus nulla natalium, nulla morum dignitas suffragatur: & qui à dominis suis libertatem consequi minimè potuerunt, ad fastigiũ sacerdotij, tanquam seruilis vilitas hunc honorem iure capiat, prouehuntur: & probari Deo posse creditur, qui domino suo necdum probare se potuit. Et post pau-

D. BYRCHARDI EPIS. VVORMAC.

ca: Debet enim esse immunis ab aliis, qui diuinæ militiæ fuerit aggregandus, vt à castris dominicis, quibus nomen eius ascribitur, nullis necessitatum vinculis abstrahatur.

De bonis illorum qui à dominis propriis libertate donantur. Cap. XXIII.

*Ex concil.
Toletano,
cap. 2.*

DE rebus verò illorum, vel peculiari, quia dominis propriis libertate donantur, vt ad gradus ecclesiasticos promoueri debeant, statutum est, vt in potestate dominorum consistat, quicquid ante libertatem habuerunt, vtrum illis concedere voluerint, an sibi retinere.

Vt seruus nesciente domino suo ordinari non debeat.

Cap. XXIII.

*Ex concil.
Aurelian.
cap. 5.*

Seruus si absente aut nesciente domino, episcopo sciente quod seruus sit, diaconus aut presbyter fuerit ordinatus, ipso in clericatus officio permanente, episcopus eum suo domino duplici satisfactione compenset. Si verò episcopus eum seruum nescierit, qui testimonium perhibent, aut eum supplicauerint ordinari, simili rehibitione teneantur obnoxij.

De his qui libertatem à dominis suis ita percipiunt, vt nullum sibi obsequium retentent. Cap. XXV.

*Ex concil.
Toletano,
cap. 73.*

Quicumque libertatem à dominis suis ita percipiunt, vt nullum sibi in eis obsequium patronus retentent, isti, si sine crimine capitali sunt, ad clericatus ordinem liberi suscipiantur: quia directa manumissione absoluti esse noscuntur. Qui verò retento obsequio manumissi sunt, pro eo quod adhuc patroni seruituti tenentur obnoxij, nullatenus sunt ad ecclesiasticum ordinem promouendi, ne, quando voluerint eorum domini, fiant ex clericis serui.

De seruis ordinandis secundum ecclesiastica mandata, quomodo ingenui fieri debeant. Cap. XXVI.

*Ex concil.
Remensi,
cap. 1.*

Autoritas ecclesiastica patenter admonet in superbia maiestas regia canonice religioni assensum præbere, vt quicumque ad sacros ordines ex familia propria promouere Ecclesia quæque delegerit, in præsentia sacerdotum canonicorum simul & nobilium laicorum, eius cui subiectus est subscriptione & manumissione sub libertatis testamento sollemniter roboretur. Idcirco ego Burchardus

Deo annuente Vvormaciensis Ecclesiæ episcopus, quendam Ecclesiæ nostræ famulum, nomine Eberhardum, sacris ordinibus oblatum, ad altaris cornu, nobilium virorum in præsentia, per hoc autoritatis testamentum statuo, ita ut ab hodierno die & tempore bene ingenuus, atque ab omni seruitutis vinculo securus permaneat, tanquam si ab ingenuis fuisset parētibus procreatus vel natus: eandemq; pergat partem, quamcunque volens canonicè elegerit, ita ut deinceps nec nobis neque successoribus nostris, vllum debeat noxiæ conditionis seruitium, sed omnibus diebus vitæ suæ sub certa plenissimâque ingenuitate, sicut alij qui eiusdè sunt ingenuitatis, per hunc manumissionis atque ingenuitatis titulum, bene semper ingenuus atque securus existat. Suū verò peculiare quod habet, aut quod abhinc assequi poterit, faciat inde secundum canonicam autoritatem liberè quicquid voluerit. Et ut hæc ingenuitatis pagina inuiolabilem obtineat firmitatem, manu propria illam roborauimus.

De eodem. Cap. XXVII.

Debent autem superscriptæ ingenuitatis chartæ, non solum nomen illius qui has fieri rogat, sed etiam nomina sacerdotum & nobilium laicorum, qui ibi fuerint, in ordine digesta, cum signis proprio manu impressis continere. Nam sine horum astipulatione pagina autoritate testium nudata, pro nihilo deputatur. Oportet etiam ut locum, diem, annum, & principem, & indictiones in fine vel in margine adnotatas habeat in hūc modum: Actū in illa ciuitate, in domo sancti Petri, Calendis illis, Anno dominicæ incarnationis, illo regnante, illo rege, & præsidēte in cathedra supradictæ ciuitatis episcopo illo, vel in monasterio illo, indictione illa, in Dei nomine feliciter, Amen. Ait enim Romana autoritas: Quæcunque leges sine die & consule fuerint prolatae, non valeant.

De eodem. Cap. XXVIII.

Instruendi sunt præterea laici, ut sciant quòd nullatenus alio loco manumittere proprios possunt seruos, quos dominicis castris aggregari decreuerunt, nisi in sacrosancta Ecclesia ordine supra notato. Quomodo enim

*Ex cōcil.
Toletano.*

*Ex eodē
concilio.*

clerici extra Ecclesiã libertatẽ cõsequi possunt, qui à leg-
mũdana extranei sunt? Et quibus interdicitur, ne ad secul-
lare iudiciũ procedant, quomodo seculari iudicio à iug-
seruitutis absoluuntur? Sed fortasse dicit aliquis: Clerici
fieri nõ permittitur, nisi ante susceptũ clericatus officii
ingenuitatis dignitate potiatur. Re vera verum dicitur.
ideo, qã infirmari vel vituperari potest, præcaueri debet.

De eodem. Cap. XXIX.

*Ex eodem
concilio.*

Non solũm autem, qui ad clericatus ordinem promo-
uendi sunt, in Ecclesia manumittendi sunt, verum
etiam hi quos quisque pro remedio animæ suæ emanci-
pari vult: quia sic scriptum quippe est, in pacto Francorũ

Exemplar libertatis de proprio seruo. Cap. XXX.

*Ex eodem
concilio.*

Qui debitum sibi nexum, atque competens relaxa-
seruitium, premium in futuro apud dominum sibi
prouenire non dubitet. Quapropter ego in De-
nomine. ill. pro remedio animæ meæ, vel æterna retribu-
tione, in Ecclesia sancti Petri, vel illius sancti, sub præsen-
tia episcopi, vel sacerdotũ ibi cõsistẽtiũ, ac nobiliũ, laico-
rũ, ante cornu altaris istius Ecclesiæ absoluo seruũ meũ
ill. per hanc chartam absolutionis & ingenuitatis ab om-
ni vinculo seruitutis, ita vt ab hac die & deinceps inge-
nuus sit, & ingenuus permaneat, tanquam si ab ingenuis
parentibus fuisset natus vel procreatus. Eam pergat par-
tem quam maluerit, vel quam ei autoritas canonica per-
mittit, & sicut alij ingenui vitam ducat ingenuam. Nulli
autem hæredum meorum ac prohæredum, nec cuiusquam
personæ alij quicquam debeat seruitutis, vel libertatis ob-
sequium, nisi soli Deo cui omnia subiecta sunt, vel pro cuius
ius amore ipsum deuotus ad eius seruitium obtuli. Pecuni-
liare verò suum quod ei dominus dederit, vel deinceps
Deo auxiliante laborare potuerit, concessum in perpe-
tuum habeat, vt inde faciat quicquid illi placuerit, secun-
dum ecclesiasticas sanctiões. Si quis verò, quod futurum
esse non credo, si ego ipse, aut aliquis de hæredibus meis
vel quælibet opposita persona contra hanc ingenuitatis
chartã venire tentauerit, aut eam quolibet modo infringere
voluerit, in primis iram Dei incurrat, & à liminibus
sanctæ Dei Ecclesiæ extraneus efficiatur, & insuper cu-

litem intulit, sexaginta solidos persoluat, & quod repetit euindicare non valeat, sed præfens ingenuitas, mea vel aliorum bonorum hominum manibus roborata, cum ad stipulatione subnixa, omni tempore maneat inconuulsa.

De seruatorum ordinatione. Cap. XXXI.

DE seruatorum ordinatione, qui passim ad gradus ecclesiasticos indiscretè promouentur, placuit omnibus cum sacris canonibus concordare debere, & statutum est, vt nullus episcoporum deinceps eos ad sacros ordines promouere præsumat, nisi prius à dominis propriis libertatè consequuti fuerint: & si quilibet seruus dominum suum fugiens, aut latitans, aut adhibitis testibus munere cōductis, vel corruptis, aut qualibet calliditate vel fraude ad gradus ecclesiasticos peruenerit, decretum est vt deponatur, & dominus eius eum recipiat. Si verò auus, aut pater ab alia patria in aliam migrans, in eadem prouincia filium genuerit, & ipse filius ibidem educatus, & ad gradus ecclesiasticos promotus fuerit, & vtrum seruus sit ignotum sit, & postea veniens dominus illius legibus eum acquisierit, sancitum est, vt si dominus eius illi libertatem dare voluerit, in gradu suo permaneat. Si verò eum cathena seruitutis à castris dominicis abstrahere voluerit, gradum amittat: quia iuxta sacros canones vilis persona manens, sacerdotij dignitate fungi non potest.

Ex eodem cap. 82.

De Ecclesiarum seruis. Cap. XXXII.

DE Ecclesiarum verò seruis communi sententia est decretum, vt archiepiscopi per singulas prouincias cōstituti nostram autoritatem sequantur: suffraganei autem illorum exemplar illius penes se habeant, & quodcumque de familia Ecclesiæ, vtilis inuentus aliquis ordinandus est, in ambone ipsa autoritas coram populo legatur, & coram sacerdotibus & omni clero ante cornu altaris sicut in nostra autoritate continetur remota qualibet calliditate libertatem consequatur: & tunc demum ad gradus ecclesiasticos promoueatur.

Ex eodem concilio, cap. 33.

Vt pœnitentes vel digami nõ promoueantur. Cap. XXXIII.

VT digami vel pœnitentes, vel repudiatarum mariti, ad sacerdotium non promoueantur.

Ex cõcili. Auralat. cap. 3.

Energumeni non solum non adsumendi sunt ad clerum, sed inueniendi ab officio remouendi. Cap. XXXIII.

Ex cōcil. Arausi. cap. 6. **E**nergumeni non solum non adsumendi sunt ad vllm ordinem clericatus, sed etiam illi qui ordinati sunt, et imposito officio repellendi sunt.

Vt nullus ex pœnitentibus ordinetur. Cap. XXXV.

Ex cōcil. Cartha. cap. 68. **E**X pœnitentibus quamuis bonus, clericus non ordinatur. Si per ignorantiam episcopi factum fuerit, deponatur à clero: quia se ordinationis tempore non prodidit fuisse pœnitentem.

De actoribus & procuratoribus si ordinari debeant. Cap. XXXVI.

Ex eodem cap. 9. **M**agnus episcopus Astuagensis dixit: Quid dilectio videtur vestra, procuratores & actores etiam seu ratores pupillorum si debeant ordinari? Gratus episcopus dixit: Si post deposita vniuersa & reddita ratiocinia, actus vitæ ipsorum fuerint cōprobatī in omnibus, debent & cō laude cleri si postulatus fuerit, honore munerari. Si enim ante libertatem negociorum vel officiorum, ab aliquo sine consideratione fuerint ordinati, Ecclesia infamatur. Vniuersi dixerunt: Rectè omnia statuit sanctitas tua, ideoque nostra est quoque sententia.

Vt de pœnitentibus nullus admittatur ad clerum. Caput XXXVII.

Ex cōcil. Toletan. 1. cap. 1. **I**tem placuit vt pœnitentes non admittantur ad clerum nisi tantum si necessitas aut vsus exegerit, inter cōfessarios deputentur, vel inter lectores, ita vt Euangelia & Apostolum non legant. Si qui autē ante ordinati sunt subdiacones, inter subdiacones habeantur, ita vt manum non imponant, aut sacra contingant. Ex eo verò pœnitentem dicimus, qui post baptismum, aut pro homicidio, aut pro vniuersis criminibus grauisimisque peccatis, publicam pœnitentiā gerens sub cilicio, diuino fuerit recōciliatus altaris.

Laicus si secundo vxorem duxerit clericus non fiat. Caput XXXVIII.

Ex cōcil. Aurelia no. ca. 8. **S**I quis de laicis post vxorem, aliam cuiuscunq; cōditionis cognouerit mulierem, in clerum nullatenus admittatur.

*Ut nullus episcopus alterius parochianum retinere
presumat. Cap. XXXIX.*

Nullus episcopus alterius parochianum presumat retinere aut ordinare absque eius voluntate, vel iudicare: quia sicut irrita erit eius ordinatio, ita & diiudicatio, quoniam nisi censemus nullum alterius iudicis, nisi sui sententia teneri. Nam qui eum ordinare non potuit, nec iudicare vllatenus potest.

*Ex decret.
Adria.
pap. c. 15*

Ut ab alieno episcopo ordinatus in clero non maneat.

Caput XL.

Ordinatus clericus ab alio episcopo non deprecante vel consentiente suo, in clero non maneat.

*Ex concil.
Mogunti.
cap. 4.*

De quodam episcopo qui alterius episcopi clericum eo nolente ordinauerat. Cap. XLI.

Epigonius episcopus dixit: In multis conciliis hoc statutum est, etiam nunc hoc confirmandum est a vestra prudentia fratres beatissimi, ut clericum alienum nullus sibi praripiat episcopus, preter eius arbitrium cuius fuerit clericus. Dico autem Iulianum, qui ingratus est Dei beneficiis per meam paruitatem in se collatis, ita temerarium & audacem extitisse, ut eum qui a me baptizatus est, quum esset puer egentissimus, mihi ab eodem comendatus, quumq; multis annis a me aleretur, atq; incretceret, hunc, ut dixi, baptizatum esse in Ecclesia mea per manum paruitatis mee constat: idem in diocesi Mepalicensi lector esse coeperat, imo annis ferme duobus legerat, nam nescio quo contemptu immanissimo idem Iulianus eum arripuit, quem dicitur quasi proprium ciuem sui loci Vazaritani me inconsulto usurpare. Nam & diaconem illum ordinavit. Hoc si liceat, pateat haec licentia a vobis beatissimi fratres. Sin minus: tam impudens cohibeatur, ne se misceat communioni cuiusquam. Numidius episcopus dixit: Si non postulata neque consulta tua dignatione id videtur fecisse Iulianus, iudicamus omnes iniquum factum, atque indignum. Quapropter nisi idem Iulianus correxerit errorem suum, & cum satisfactione eundem clericum, quem fuerat ausus ordinare, reuocauerit tuae plebi, contra statuta concilij faciens, contumaciae suae separatus a nobis excipiet iudicium. Epigonius episcopus dixit: Aetate pater, & ipsa promotione antiquissimus, vir laudabilis, frater & collega noster Victor, vult hanc petitionem generalem omnibus effici.

*Ex concil.
Africa.
cap. 42.*

*Vt nemo clericum alienum suscipiat sine voluntate sui
episcopi. Cap. XLII.*

*Ex conc.
Cartha.
cap. 20.* **V**T clericum alienum, nisi concedente proprio episcopo, nemo audeat vel retinere, vel promouere in ecclesia sibi credita, clericorum autem nomen etiam lectionum & Psalmistarum, & ostiariorum retinent.

Vt nullus episcopus alienum clericum sine literis episcopi sui suscipiat. Cap. XLIII.

*Ex eodē
cōc. ca. 6* **P**Riuatus episcopus Begefilitanus dixit: Suggesto civitati vestrae, vt statuatis non licere clericum alienum ab aliquo suscipi sine literis episcopi sui, neque apud se retinere, nec laicum usurpare sibi de plebe aliena, vt eum ordinet sine conscientia eius de cuius plebe est. Gratus episcopus dixit: Hoc obseruare pacem custodit. Nam in materia concilij sanctissimi Sardinensis similiter statutum est: nemo alterius plebis hominem usurpet. Sed si forte necessarium, petat à collega suo, & consensum habeat.

De presbyteris & diaconibus qui sine literis episcopi sui ambulant. Cap. XLIIII.

*Ex conc.
Agathēsi
cap. 5.* **P**resbyter & diaconus, aut clericus, si sine antistitis epistolis ambulat, communionem ei nullus impendat.

De eadem re. Cap. XLV.

*Ex conc.
Laodic.
cap. 41.* **Q**uod non oporteat sacerdotem, vel clericum, sine literis proficisci canonicis.

Vt quisque ordinatus literas ab ordinatore suo accipiat. Cap. XLVI.

*Ex conc.
Miliu-
tano,
cap. 14.* **D**Einde placuit, vt quicumque deinceps ab episcopo ordinantur, literas accipiant ab ordinatoribus suis, in quibus eorum subscriptas, continentes annum domini & diem, nulla altercatio de posterioribus vel anterioribus oriatur.

Vt ordinatus quisque in illis locis permaneat, ad quos ordinatus est. Cap. XLVII.

*Ex conc.
Aureli.
cap. 2.* **D**E his qui in quibuscunque locis ordinati fuerint, in illis locis perseverent.

De presbytero qui confessus fuerit quod ante ordinationem peccauerit. Cap. XLVIII.

SI quis presbyter ante ordinationem peccauerit, & post ordinationem peccatum confessus fuerit, quod ante er-
rauerit: non offerat, sed tantum pro religione nomen presbyteri portet. Si autem non ipse confessus, sed ab alio publicè fuerit cõictus, nec hoc ipsum habeat vt nomen presbyteri portet. Similiter & de diaconibus obseruandum est, vt si ipse confessus fuerit, ordinem subdiaconi retineat.

Ex cõcil. Cabillon. cap. 5.

De eodem. Cap. XLIX.

Presbyter si præoccupatus corporali peccato promouetur, & confessus fuerit de se quod ante ordinationem deliquerit, oblata non consecret, manens in reliquis officiis propter studium bonum. Quod si de se ipse non fuerit confessus, & argui manifestè nequiuert, potestatis suæ iudicio relinquatur.

Ex cõcil. Neocaesariensi. cap. 8.

Vt nullus presbyter absque sacerdotalibus vestimentis Missam celebret. Cap. L.

VT nullus presbyter absque amictu, alba, & stola, & fanelone, & casula vllatenus præsumat Missam celebrare. & hæc sacra vestimenta mundissima sint, & in nitido loco infra Ecclesiam collocentur: nec vnquam presbyter his indutus extra Ecclesiam exeat: quia hoc diuina lex prohibet.

Ex cõcil. Remensi. cap. 4.

Vt clericus inter tentationes ab officio non declinet. Cap. LI. Ex cõcil.

Clericum inter tentationes ab officio declinatem, vel negligentius agentem, ab ipso officio dicunt remouendum.

Carth. cap. 50.

Vt omnis presbyter in sua Ecclesia singulis dominicis diebus aquam benedicat. Cap. LII.

Omibus diebus dominicis quisque presbyter in sua Ecclesia ante Missarum solennia aquam benedictam faciat in vase nitido, & tanto mysterio conuenienti, de qua populus intrans Ecclesiam aspergatur, & atrium eiusdem Ecclesie cum crucibus circumeundo similiter aspergat, & pro animabus ibidem quiescentibus oret. Et qui voluerit in vasculis suis accipiat ex ipsa aqua, & per mansiones, & agros, & vineas, super pecora quoque sua, atque super pabula eorum, nec non super cibos & potum suum conspergat.

Ex cõcil. Hannefensi. cap. 5.

Ex epist. Alexad. papa, fra trib. per Aegypt. missa. **A**quam enim sale conspersam populis benedicimus. Ut ea cuncti aspersi sanctificentur. Quod & omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam si cinis vitæ aspersus populum sanctificabat, atque mundabat, quanto magis aqua quæ sale aspersa diuinisq; precibus sacrata et populum sanctificat atque mundat? Et si sale asperso per Helizeum propter sterilitatem aquæ sanata est, quanto magis diuinis precibus sacrata aqua sterilitatem rerum aufert hereticarum, & coinquinatos sanctificat & purgat, & cetera bona multiplicat, & insidias diaboli auertit, & à phantasmatum versutiis hominem defendit?

Ut missæ peculiare in diebus solennibus non fiant.

Caput LIII.

Ex dictis August. **E**T hoc attendendum est, ut missæ peculiare, quæ per dies solennes à sacerdotibus fiunt, non ita in publicis fiant, ut per eas populus à publicis Missarum solennibus quæ hora tertia canonicè fiunt, abstrahatur: quia pessimus usus est apud quosdam, in dominicis diebus, siue in quibuslibet festiuitatibus mox Missam celebrare, quam quis, & pro defunctis sit, eum audierit abscedat, & per totum diem à primo mane ebrietati & comestationi potius quàm Deo deseruiat. Admonendus est populus, ut ante publicum peccatumque officium ad cibum non accedat: sed omnes ad publicam sanctam matrem Ecclesiam Missarum solennibus, & prædicationem auditori cõueniant: & ut sacerdotes Missam hora tertia celebrent, ut populus à publicis solennibus non abstrahatur. Sed sacerdotes qui in circuitu vrbs aut in eadem vrbe sunt, & populus, ut prædiximus, in vnum ad publicam Missarum celebrationem conueniant, exceptis domesticis sacris sceminis, quibus mos est ad publicum non egredi, sed claustris monasterij contineri.

De ministerio presbyterorum, vel quid eis commissum sit. Cap. LV.

Ex dictis eiusdem. **V**os presbyteri veraciter nosse debetis, & semper meminisse, quia nos, quibus regendarum animarum cura commissa est, pro his qui nostra negligentia pereunt, rationem reddituri sumus: pro his verò quos verbis & exemplis lucrati fuerimus præmium æternæ vitæ percipiemus. Nobis enim à domino dictum est, Vos estis sal terræ. Quod

si populus fidelis cibus est Dei, eiusdem cibi condimētum nos sumus. Scitote vestrum gradum nostro gradui secundum & penè coniunctum esse. Sicut enim episcopi apostolorum in Ecclesia, ita nimirum presbyteri ceterorum discipulorum domini vicem tenent. Et illi tenent gradum summi pontificis Aaron, isti verò filiorum eius. Vnde oportet vos semper memores esse tātae dignitatis, memores vestrae consecrationis memores sacrae, quam in manibus suscepistis, vñctionis: vt nec ab eadē dignitate degeneretis, nec vestram consecrationem irritam faciatis, nec manus sacro vnguine delibutas peccando polluat: sed cordis & corporis munditiam conseruantes, plebibus exemplū bene viuendi prębētes, his quibus pręestis, ducatum ad cęlestia regna prębeat.

Vt singuli presbyteri singulos habeant clericos. Cap. LVI.

VT quisque presbyter qui plebem regit, clericum habeat qui secum cantet, & epistolam & lectionem legat, & qui scholam possit tenere, & admoneat suos parochianos, vt filios suos ad fidem discendam mittant ad Ecclesiam, quos ipse cum omni castitate erudiat.

Quod presbyterorum fides primū discutienda sit.

Cap. LVII.

Primo omnium discutienda est fides sacerdotum qualiter credant, & alios credere doceant. Ibi & exempla proponenda sunt, quatenus à creatura creator quantulūcumque possit intelligi.

De eadem re.

Cap. LVIII.

Hortamur vos paratos esse ad docēdas plebes nostras. Qui scripturas scit, prędicet scripturas. Qui verò nescit, saltem hoc quod notissimum habet plebibus dicat, vt declinent à malo, & faciant bonum, inquirant pacem, sequantur eā: quia oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Vultus autem domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum. Nullus ergo se excusare poterit, quod non habeat linguam vnde possit aliquem edificare. Mox enim vt quemlibet errantē viderit, prout potest & valet, aut arguendo, aut obsecrādo, aut increpando, ab errore retrahat, & ad peragendum bonum opus hortetur.

¶

Quòd in primis prædicandum sit, qualiter credere debeant. Cap. LIX.

Ex cõcil. Rotoma. cap. 1. **I**N primis prædicandum est omnibus generaliter, credant patrem, & filium, & spiritum sanctum unum Deum esse omnipotentem, qui omnia fecit, & vnam esse deitatem, & substãtiam, & maiestatem in tribus personis patris, & filij, & spiritus sancti.

De eadem re. Cap. LX.

Ex eodẽ, cap. 2. **I**TEM prædicandum est, quomodo filius Dei incarnatus est de spiritu sancto, & Maria virgine, pro salute generis humani passus, sepultus, tertia die resurrexit, & cœlum ascendit, in fine mundi veniẽs iudicare omnes homines secundum opera propria: quomodo impii cum diabolo in ignem æternum mittentur, iusti cum Christo in vita æterna erunt.

De eadem re. Cap. LXI.

Ex eodẽ, cap. 3. **I**TEM prædicandum est, quòd omnes homines in propria carne resurgent.

Ut omnis presbyter parochianis suis symbolum & orationem dominicam insinuet. Cap. LXII.

Ex cõcil. Remensi, cap. 8. **V**T omnis presbyter omnibus parochianis suis Symbolum & Orationem dominicam, aut ipse insinuet, aut aliis insinuandum iniungat, & quum ad confessionem tempore Quadragesimali veniunt, hæc ab vnoquoque memoriter sibi decantari faciat, nec ante sanctam communionem alicui tradat, nisi hæc ex corde pronuncians nouerit. Siquidem sine horum scientia nullus saluus esse poterit. In vno enim fides & credulitas Christiana continetur: in alio quid orare & petere à Deo debeamus, exprimitur. Quòd sine fide nemo possit esse saluus, dominus ostendit, quum dicit: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Nullus autem credere potest quod nescit, nec audire. Ait enim Paulus: Quomodo credent ei, quæ non audierunt? Nec sola sufficit fides in corde, nisi etiam verbis enuncietur, vt idem Apostolus testis est: Corde enim, inquit, creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Nullus autem de stoliditate sensus, vel tenuitate ingenij causetur: quia hæc tam parua sunt, vt nemo tam he-

bes & barbarus sit, qui hoc discere, & verbis communi-
bus pronunciare non possit: tam magna, vt qui horū sciē-
tiam pleniter capere potuerit, sufficere sibi credatur ad
salutem perpetuam. Illud etiam obseruandum, vt nullus
suscipiat infantem in baptismo à sacro fonte, antequam
idem Symbolum & Orationem dominicam coram pres-
bytero decanter. Et tunc presbyter omnibus patrinis an-
nunciet, quòd debitores sint suis filiolis, quum ad intelli-
gibilem aetatem venerint, hæc eadem insinuare.

De eadem re. Cap. LXIII.

IVBENDVM est, vt Oratio dominica, in qua omnia *Ex cōcil.*
necessaria humanæ vitæ comprehenduntur: & Symbo- *Cabillon.*
lum apostolorum, in quo fides catholica ex integro com- *cap. 4.*
prehenditur, ab omnibus discatur, tam Latine, quàm Bar-
baricè, vt quod ore profitentur, corde credatur, & intel-
ligatur.

De dilectione dei & proximi. Cap. LXIII.

ITEM prædicandum est de dilectione Dei & proximi, *Ex eodē,*
de fide, & spe in Deo, de humilitate, patientia, castita- *cap. 5.*
te, benignitate, misericordia, de eleemosynis, de confes-
sione, vt fratribus ex corde remittatur. Qui hæc & similia
agunt, regnum Dei consequentur.

*De criminibus, quibus homines cum diabolo
deputantur. Cap. LXV.*

ITEM prædicandum est, pro quibus criminibus homi- *Ex eodē,*
nes cum diabolo deputantur, quæ Apostolus sic enume- *cap. 4.*
rat: Fornicatio, immunditia, luxuria, idolorū seruitus, ve-
neficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ,
dissensiones, sectæ, inuidia, homicidia, ebrietates, cōmes-
sationes, & his similia. Qui talia agunt, regnum Dei non
consequentur: & ideo hæc cum omni studio prohibeantur.

*Vt de auditorio nullus egrediatur, sacerdote
verbum faciente. Cap. LXVI.*

SACERDOTE in Ecclesia verbum faciente, qui e- *Ex cōcil.*
gressus de auditorio fuerit, sine graui necessitate, ex- *Cartha-*
communicetur. *gi. ca. 74.*

De eadem re. Cap. LXVII.

Ex cano-
ne aposto-
lorum.

Omnes fideles qui conueniunt in solennibus sacris ad Ecclesiam, & scripturas apostolorum & Euangelium audiunt, non autem perseuerant in oratione vsque dum Missa peragatur, nec sanctam communionem percipiunt, velut inquietudines Ecclesiae commouentes, conuenit cum munione priuari.

De eadem re. Cap. LXVIII.

Vnde su-
pra.

Omnes Christiani qui ingrediuntur Ecclesiam Dei, & scripturas sacras audiunt, neque communicant in oratione cum populo, sed pro quadam intemperantia sua à perceptione sanctae communionis auertunt, hi de Ecclesia remoueantur, donec per confessionem poenitentiae fructus ostendant.

De precibus post allocutionem. Cap. LXIX.

Ex concil.
Laodicensi
cap. 19.

QUOD oporteat seorsum primum post alloquutionem episcoporum, vel presbyterorum orationem fieri per catechumenos celebrari, & postquam catechumeni egressi fuerint, super eos qui sunt in poenitentia preces fieri. His etiam accedentibus ad manum sacerdotum & discedentibus, tres orationes consummari fidelium, in ut prima quidem sub silentio, secunda verò & tertia per exclamationes solitas expleant.

Vt omnis presbyter in diebus festis populum admon-
neat, quas preces ad Deum fundere debeat.

Cap. LXX.

Ex concil.
Aureli.
cap. 3.

Oportet ut in diebus dominicis vel festis, post sermonem intra Missarum solennia habitum ad plebem, sacerdos admoneat, ut iuxta apostolicam institutionem, orationem omnes in comune pro diuersis necessitatibus fundant ad dominum, pro rege & episcopo eorum, & rectoribus Ecclesiarum, pro pace, pro peste, pro infirmis qui in ipsa parochia lecto decumbunt, pro nuper defunctis, in quibus sigillatim precibus plebs orationem dominicam sub silentio dicat. Sacerdos verò orationes ad hoc pertinentes per singulas admonitiones solenniter expleat. Post haec facta celebretur oblatio. Ait enim Apostolus: Obsecro, primum omnium fieri orationes, obsecrationes, gratiarum actiones, & caetera.

Vt presbyteri plebes admoneant vt bubulcos atque porcarios in principalibus festis ad Missam venire permittant. Cap. LXXI.

Admonere debent sacerdotes plebes subditas sibi, vt bubulcos, atque porcarios, vel alios pastores, vel aratores qui in agris assiduè commorantur, vel in siluis, & ideo velut more pecudum viuunt, in dominicis & in aliis festis diebus saltem vel ad Missam faciant vel permittant venire: nam & hos Christus precioso sanguine suo redemit. Quòd si neglexerint, pro animabus eorum absque dubio rationem se reddituros sciant. Siquidem dominus veniens in hunc mundum non elegit oratores atque nobiliores quosque, sed piscatores atque idiotas sibi discipulos assciuit, vt ostenderet in facto, quod ipse verbis in Euangelio affirmat, dicens: Quod hominibus est altum, abominabile est apud Deum. Et salua altiore intelligentia, natiuitas nostri redemptoris primò omnium pastoribus ab angelo nunciatur.

*Ex cõcil.
Rotomã.
cap. 5.*

De admonitione presbyterorum. Cap. LXXII.

VT sacerdotes admoneant populum vt eleemosynam dent, & orationes faciant pro diuersis plagis, quas assiduè pro peccatis patimur.

*Ex cõcil.
Aureliã.
cap. 4.*

*Quomodo vnusquisque orare debeat.
Caput LXXIII.*

Item instruendus est populus, vt singulis diebus, qui amplius non potest, saltem duabus vicibus oret: mane scilicet & vespere, dicens Symbolum & Orationem dominicã: siue, Qui plasmasti me miserere mei, vel etiam, Deus propitius esto mihi peccatori: & Deo gratias agens pro quotidianæ vitæ comitatibus, & quia se ad imaginem suam creare dignatus sit, & à pecudibus segregare. His peractis, & solo Deo creatore suo adorato, sanctos inuocet, vt pro se intercedere apud maiestatem diuinam dignentur. Hæc faciant, quibus basilicæ locus prope est, in basilica: qui verò in itinere, aut pro qualibet occasione in siluis, in agris, vbicunq; eos ipsa hora matutina vel vespertina inuenerit sic faciant, scientes Deum ubiq; præsentem esse, dicentem Psalmista: In omni loco dominationes eius.

*Ex eodem
cap. 6.*

D. BURCHARDI EPIS. VVORMAC.

De filijs quomodo parentibus obedire debeant.

Caput LXXIII.

Ex cōcil.
Aruern.
cap. 3.

Admonendi sunt fideles sanctæ Dei Ecclesiæ filij, & filia, vt parentibus suis obedientiam exhibeant, dicente domino: Fili, honorifica patrem tuum. Nā & vt ipse parētes erga filios suos ac filias modestè agant admonendi sunt, dicente Apostolo: Et vos parentes nolite ad iracundiam prouocare filios vestros. Nam & hoc dicendum est eis, vt si illi genitili affectu parcere velint iniurijs filiorum, non hos impunitos dominus finit, nisi fortè penitentia subiiciantur. Sed tamen leuius est filiis parentum quælibet flagella suscipere, quàm Dei iram incurrere.

De illis qui principales festiuitates in villis celebrant.

Caput LXXV.

Ex cōcil.
Aureliã.
cap. 8.

Item denunciandum est, vt nulli ciuium Pascha, Natalis domini, vel Pentecostes solennitates liceat in villa celebrare, nisi quem infirmitas probabitur tenuisse.

De eadem re. Cap. LXXVI.

Ex conc.
Agathẽ.
cap. 5.

Item docendi sunt ciues, vt Pascha, Natalem domini & Pentecosten in ciuitatibus cum episcopis suis, nisi infirmitas impedierit, celebrent, accipiendæ communionis vel benedictionis gratia: & qui hoc neglexerint, communionem priuentur.

Vt presbyteri plebibus annuncient, qui dies sint feriandi per annum. Cap. LXXVII.

Ex concil.
Lugdunẽ.
cap. 4.

Item pronuntiandum est, vt sciant tempora feriandi per annum, id est, omnem dominicam à vespera vsque ad vesperam, ne in Iudaismo capiantur. Feriandi sunt verò per annum isti dies: Natalis domini, sancti Stephani, sancti Ioannis euangelista, Innocentium, octaua Natalis domini, Theophania, Purificatio sanctæ Mariæ, sanctum Pascha cum tota hebdomada, Rogationes tribus diebus, Ascensio domini, sancti dies Pentecostes, sancti Ioannis Baptistæ, Duodecim apostolorum, maxime tamen sanctorum Petri & Pauli, qui mundum sua prædicatione illuminauerunt, sancti Laurentij, Assumptio sanctæ Mariæ, Natiuitas sanctæ Mariæ virginis, Dedicatio basilicæ sancti archangeli Michaëlis, Dedicatio cuiuslibet oratorij & omnium sanctorum, & sancti Mar

tini, & illæ festiuitates quas singuli episcopi in suis episcopiis cum populo collaudauerint, quæ vicinis tantum circum morantibus indicendæ sunt, non generaliter omnibus. Reliquæ verò festiuitates per annum non sunt cogendæ ad feriandum nec prohibendæ. Indictum verò ieiunium quando fuerit denunciatum, ab omnibus obseruetur.

Vt presbyteri, quum festiuitates annunciant, vigiliarum non obliuiscantur. Cap. LXXVIII.

Item cum presbyteri sacras festiuitates populo annunciant, etiam ieiunium vigiliarum, vbi esse debet, eos omnimodis feruare moneant.

Ex cõcil. apud Cõpendium. cap. 1.

Vt ad salutationes sacerdotales ad Missam omnes deuotè respondeant. Cap. LXXIX.

Item intimandum est vt ad salutationes sacerdotales congruæ responsiones discantur, vbi non solum clero & Deo dicatæ sacerdoti responsionem offerant, sed omnis plebs deuota consona voce respondere debet.

Ex cõcil. Aurelian. cap. 2.

Vt nullus ordinatus per sancta discurrat, Ecclesiæ suæ cura derelicta. Cap. LXXX.

Interdicendum est, vt nullus ordinatus, siue ordinandus migret de sua parochia ad aliam, nec ad limina apostolorum orationis causa Ecclesiæ suæ cura derelicta, nec ad pallatium causa interpellandi. Quod si fecerit, nihil valet huiusmodi aut ordinatio aut demigratio. Et hoc omnibus fidelibus denunciandum, vt qui causa orationis ad limina beatorum apostolorum pergere cupiunt, domi confiteantur peccata sua, & sic proficiantur: quia à proprio episcopo suo aut sacerdote ligandi, aut soluendi sunt, non ab extraneo.

Ex dictis August.

De dominica die qualiter sit veneranda. Caput LXXXI.

Omnes dies dominicos à vespera in vesperam cum omni veneratione obseruare decreuimus, & ab illicito opere abstinere, & vt mercatus in eis minimè sit, nec placitum vbi aliquis ad mortem vel ad pœnam iudicetur, nec sacramenta iurentur, nisi pro pace facienda.

Ex cõcil. apud Cõpendium, cap. 2.

H iij

Ex cōcil.
apud S.
Medar-
dū pra-
sente Ca-
rolo impe-
ratore.
cap. 5.

STatuimus quoque secundum quod in lege dē-
mandauit, vt opera seruilia diebus dominicis non e-
gantur, sicut genitor meus in suis synodalibus edictis ma-
dauit, quòd nec viri ruralia exerceant, nec in vinea colen-
da, nec in campis arando, vel metendo, vel fœnum secan-
do, vel sepeponendo: nec in siluis stirpando, vel arbor-
es cædere, vel in petris laborare, nec domos struere, nec
in horto laborare, nec ad placita conueniant, nec mercatus
fiat, nec venationes exerceantur.

De eadem re. Cap. LXXXIII.

Ex eodē
concil.
cap. 6.

TRia carraria opera licet fieri in dominica die, id est
hostilitia carra, victualia, vel angaria: & si forte ne-
cesse sit, corpus cuiuslibet duci ad sepulchrum.

Item de eadem re. Cap. LXXXIII.

Ex eodē,
cap. 7.

FOemina opera textilia non faciant in die domini-
ca, non capulent vestitus, non consuunt, vel lanæ
carpant, non licet linum battere, aut vestimenta lauare,
nec verueces tondere, vt omnimodis honor & requies die
dominica persoluatur: sed ad Missarum solennia vndique
conueniant, & laudent Deum pro omnibus bonis, quæ
nobis in illa die cōferre dignatus est.

Item de eadem re. Cap. LXXXV.

Ex eodē
cap. 8.

OMnes dies dominicas cum omni veneratione obser-
uare decreuimus, & ab illicito opere abstinere, &
vt mercatus in eis minimè sit, nec placitum vbi aliquis
mortē vel ad pœnam iudicetur, nec sacramenta iurentur
nisi ad pacem.

De eadem re. Cap. CLXXXVI.

Ex eodē
cap. 9.

VT mercatus die dominico in nullo loco habeatur.

De eadem re. Cap. LXXXVII.

Ex eodē,
cap. 10.

VT nullus episcoporum vel presbyterorum, vel cler-
icorum die dominico propositum cuiusq; causæ ne-
gocium audeat vendicare, nisi hoc tantum, vt Deo statu-
ta solennia peragantur.

Vt nullus in dominicis diebus genua flectat.

Cap. LXXXVIII.

Quoniam sunt quidam in die dominico genua flectentes, & in diebus Pentecostes, ut omnia in diuersis locis consonanter obseruentur, placuit sancto concilio à Pascha vsque in octauas Pentecostes stantes domino vota persolvere.

Vt presbyteri priuatim fidelibus desiderantibus benedicant, & ut omnis presbyter per familias, per agros, per priuatas domos habeat facultatē benedictiones aperire. Cap. LXXXIX.

Vt presbyteri priuatim fidelibus desiderantibus benedicant. Et inter minutas has discussions, iussum est omni presbytero, per familias, per agros, per priuatas domos pro desiderio fidelium habere facultatem benedictiones aperire.

Vt presbyteri benedictionem episcopalem super plebem facere non debeant. Cap. XC.

Benedictionem episcopalem super plebem in Ecclesia fundere, aut pœnitentem in Ecclesia reconciliare, presbytero penitus non licebit.

Vt nullus presbyter alterius plebesanum eo nolente recipiat. Cap. XCI.

Vt nullus presbyter alterius plebesanum eo nolente nisi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit, ad Missam recipiat.

De alterius presbyteri plebesano, de quē illis qui litem implacabilem inter se alunt. Cap. XCII.

Vt dominicis vel festis diebus presbyteri antequam Missas celebrent, plebem interrogent, si alterius parochianus in Ecclesia sit, qui proprio contempto presbytero ibi Missam velit audire. Quem si inuenerint, statim ab Ecclesia eiiciant, & ad suam parochiam redire compellant. Similiter interrogent, si aliqui discordantes sint, qui inter se litem implacabilem habeant, & si inuēti fuerint, statim reconcilientur. Quod si noluerint pacem suscipere, ab Ecclesia eiiciantur vsquequo ad charitatē redeant. Non enim possumus munus vel oblationem ad altare offerre, nisi prius fratri reconciliemur. His itaq; peractis, sacerdotes Missarum solennia ritē peragant.

*Ex cōcil.
Nicæno.
cap. 20.*

*Ex cōcil.
habito a-
pud Re-
giā. ca. 4.*

*Ex eodē
cap. 47.*

*Ex concil.
Hāneten-
si, cap. 5.*

*Ex eodē,
cap. 49.*

D. BURCHARDI EPIS. VVORMAC.

De ordinatis & reliquis fidelibus, quod sine licentia sui episcopi nil agere debeant. Cap. XCIII.

Ex epist. Clementis omnibus fidelibus missa. cap. 22.

QVapropter cunctis fidelibus, & summopere omnibus presbyteris & diaconibus, ac reliquis clericis attendendum est, vt nihil absque episcopi propria licentia agant. Non utique Missas sine eius iussu quisquam presbyterorum in sua parochia agat, non baptizet, nec quicquam quod ad episcopum pertineat, absque eius permisso faciat. Similiter & reliqui populi, maiores scilicet & minores, per eius licentiam quicquid agendum est agant, nec sine eius permisso à sua parochia abscedant, vel in ea aduentantes morari præsumant. Animæ verò eorum creditæ sunt, ideo omnia eius consilio debent, & eo inconsulto nihil. Quicumque enim obediunt episcopis suis, videntur quidem obedire & Deo. Qui autè eis non obediunt, indubitanter rei & reprobis existunt.

De eadem re. Cap. XCIII.

Ex epist. eiusdem, cap. 36.

Nillum enim presbyterum in alicuius episcopi parochia aliquid agere debere absque eius permisso docebat. Cunctos presbyteros propriis episcopis in omnibus absque mora obedientes instituente domino esse debere docebat. Nullum aliena concupiscere aut præsumere eorum, sed vnumquemque suis sibi que commissis contentum esse docebat. Neminem etiam alicui aliquid facere, nisi quod sibi vult fieri instruebat.

De eadem re. Cap. XCV.

Ex cõcil. Aralatē. cap. 2.

DE presbyteris aut diaconibus qui solent dimittere loca sua in quibus ordinati sunt, & ad alia loca se transferunt, placuit vt iisdem locis ministrent. Quòd si de relictis locis suis ad alium se locum transferre voluerint, deponantur.

Quòd non liceat clericum in duarum ciuitatum simul conscribi Ecclesiis. Cap. XCVI.

Ex cõcil. Chalced. cap. 10.

Non licere clericum in duarum ciuitatum conscribi simul Ecclesiis, & in qua ab initio ordinatus est, & ad quam confugit, quasi ad potiorem, ob inanis gloriæ cupiditatem. Hoc autem facientes reuocari debere ad suam Ecclesiam in qua primitus ordinati sunt, & ibi tantummodo ministrare.

De ordinatis ne de ciuitate in ciuitatem contra ius canonum transferantur. Cap. XCVII.

Propter multam perturbationē & seditiones quæ fiunt, placuit consuetudinem omnimodis amputari, quæ præter regulam in quibusdam partibus videtur admissa, ita ut de ciuitate in ciuitatem, non episcopus, non presbyter, non diaconus transferatur. Si quis autem post definitionē sancti & magni concilij tale aliquid agere tentauerit, & se huiusmodi negotio māciparit, hoc factum prorsus in irritum ducatur, & restituatur Ecclesiæ cui fuerit episcopus, aut presbyter, aut diaconus ordinatus.

Ex cōcil. Nicano, cap. 15.

De eadem re. Cap. XCVIII.

Quicumque temerè ac periculose, neque timorem domini præ oculis habentes, nec agnoscetes ecclesiasticam regulam discedunt ab Ecclesia, presbyteri aut diaconi, vel quicumque sub regula prorsus existunt, hi nequaquam debent in aliam Ecclesiam recipi, sed omnem necessitatē conuenit illis imponi, ut ad suas parochias reuertantur. Quod si non fecerint, oportet eos communionem priuari.

Ex eodē cap. 16.

Ne presbyteri causa legationis per diuersa mittantur loca cura animarum relicta. Cap. XCIX.

Statutum est, ut presbyteri, sicut hæcenus factum est, indiscretè per diuersa non mittantur loca, nec ab episcopis, nec ab aliis prælatis, nec etiam à laicis, ne fortè propter eorum absentiam, & animarum pericula & ecclesiarum, in quibus constituti sunt, negligantur officia.

Ex cōcil. Aralantēsi, ca. 3.

Quod presbyteri assidue legere debeant.

Caput C.

Presbyteri, oportet vos assiduitatem habere legendi, & instantiam orandi: quia vita viri iusti lectione instruitur, oratione ornatur, & assiduitate lectionis munitur homo à peccato, iuxta illum qui dicebat: In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi. Hæc sunt enim arma, videlicet lectio, & oratio, quibus diabolus expugnatur. Hæc sunt instrumenta quibus æterna beatitudo acquiritur. His armis vitia comprimuntur, his alimentis virtutes nutriuntur. Sed & si quādo à lectione cessatur, debet manuum operatio subsequi: quia ociositas inimica est aīæ. Et antiquus

Ex dictis August.

D. BURCHARDI EPIS. VVORMAC.

hostis, quem à lectione siue ab oratione vacantem inuen-
rit, facildè ad vitia rapit. Per vsum nanq; lectionis discetis,
qualiter & vos viuatis, & alios doceatis. Per vsum oratio-
nis, & vobis & his, quibus in charitate coniuncti estis, pro-
desse valebitis. Per manuum operationem & corporis ma-
cerationem, & vitis alimenta negabitis, & vestris neces-
sitatibus subuenietis, & habebitis vnde necessitatem patien-
tibus porrigatis.

Vt presbyteri sine orariis non vadant. Cap. CI.

*Ex cõcil.
Moguti.*

Presbyteri sine intermissione vtantur orariis, propter
differentiam sacerdotalis dignitatis.

Vt clericus artificio honesto victum quærat. Cap. CII.

*Ex cõcil.
Africa.
cap. 51.*

Clericus quilibet verbo Dei eruditus artificio honesto
victum quærat.

De eadem re. Cap. CIII.

*Ex eodẽ
cõci. ca. 3*

Clericus victum & vestitum sibi artificio vel agricul-
tura absque officij sui duntaxat detrimento præparet.

*De presbyteris, matutinali officio expleto quid agere
debeant. Cap. CIII.*

*Ex cõcil.
Hamnet.
cap. 60.*

Presbyter mane Matutinali officio expleto, pensum
vilitatis suæ canendo Primam, Tertiã, Sextam, nonã
que persoluat: ita tamen, vt postea horis competentibus &
signis designantibus iuxta possibilitatem, aut à se, aut à so-
laribus publicè compleantur. Deinde peractis horis, infir-
mis visitatis, si voluerit ad opus rurale exeat ieiunus, vt ite-
rum necessitatibus peregrinorum & hospitem, siue diuer-
sorum commeantium, infirmorum quoq; atque defuncto-
rum succurrere possit vsque ad statutam horam, pro qual-
tate temporis & opportunitatis,

De eadem re. Cap. CV.

*Ex dictis
Benedicti*

Propheta dicente, Septies in die laudem dixi tibi: Quia
septenarius numerus à nobis sic implebitur, si Matu-
tino, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Vesperæ, Completori-
que tempore, nostræ seruitutis officia persoluamus: quia de-
his dixit Propheta, Nam de nocturnis vigiliis idẽ ipse ait.
Media nocte surgebam ad confitendum tibi, &c. Ergo his
temporibus referamus laudes creatori nostro, super iudi-
cia iustitiæ suæ.

Quòd magnum periculum sit aliquem fieri iudicem vitæ alienæ, qui nescit suam temperare. Cap. CVI.

Admonendi sunt presbyteri, vt perpendant, quia *Ex dictis August.* quicquid à fidelibus datur, redemptio peccatorum est: & ideo non gloriantur talibus sumptibus vti, sed magis timeant quod in veteri testamento de sacerdotibus dictum est, iniquitatē populi eos debere portare. Et ideo cum magno timore super eos solliciti sint, quorum donis participantur: quia magnum periculum est iudicem fieri vitæ alienæ, qui nescit tenere moderamina vitæ suæ.

Vt presbyteri iuxta Ecclesiam hospitentur. Cap. CVII.

VT presbyteri nullatenus vbiunque hospitari finantur, aut aliquo modo ipsi præsumant, sed assiduè apud *Ex cõcil. Meldēsi. cap. 5.* suas Ecclesias esse studeant. propter sacra mysteria, vel ministeria, fidelibus exhibenda, nec etiam alibi habitare permittantur. Neque mulieres quamcunque habitationem habeant in locis, in quibus presbyteri aliquem recursum habuerint. Quòd si obseruare paruipèderint, ita vt transgressores, & qui contra interdicta fecerint iudicentur.

De presbytero, si vxorem acceperit deponatur.

Caput CVIII.

Presbyter si vxorem acceperit, ab ordine deponatur. Si *Ex cõcil. Niocasa riensi, c. 1* verò fornicatus fuerit, aut adulterium perpetraverit, amplius pelli debet, & ad pœnitentiã redigi. Simili modo etiam diaconus, si eodem peccato succubuerit, ab ordine ministerij subtrahatur.

De eadem re. Cap. CIX.

Interdixit per omnia magna synodus nõ episcopo, non *Ex cõcil. Nicæno, cap. 3.* presbytero, non diacono, vel alicui omnino qui in clero est, licere subintroducã habere mulierem, nisi fortè matrem, aut sororem, aut amitã, vel eas tantum personas, quæ suspiciones effugiunt.

De eadem re. Cap. CX.

Foeminas verò non alias esse patimur in domibus clericorum, nisi eas tantum, quas propter solas necessitudinis causas habitare cum iisdẽ synodus Nicæna permisit. *Ex decr. Syricii p. cap. 12.*

Ex eodem cap. 4. **S**Tatutum est ab episcopis, de presbyteris qui fornicant secum indiscretè habitare permittunt, & propter hoc malæ opinionis suspitione denorantur, & si deinceps admoniti non se correxerint, velut contemptores factorum canonum canonica inuestione feriantur.

Ex cõcil. Agatēsi cap. 3. **I**D etiam ad custodiendam vitam & famam speciali ordinatione præcipimus, vt nullus clericorum extraneæ mulieri qualibet consolatione aut familiaritate coniunctus, & non solum in domum illius extranea mulier non accedat, sed nec ipse frequentandi extraneam mulierem habeat potestatem, sed cum matre tantum & sorore & nepote, si habuerit aut voluerit, viuendi liberam habeat potestatem, de quibus nominibus nefas est aliud quam natura constituit suspicari.

Vt ancilla à cellario presbyterorum remoueantur.

Ex cõcil. Remēsi, cap. 3. **A**ncillas vel libertas à cellario vel à secreto ministerio, & ab eadem mansione in qua clericus manet placuit remoueri.

Quòd diaconi, sicut episcopus & presbyter, cessare debeant ab opere coniugali. Cap. CXIII.

Ex epist. Leon. pa. cap. 17. **L**Ex continentia eadem est altaris ministris, quæ episcopis atque presbyteris. Qui cum essent laici, siue lectiores, licitè & vxores ducere, & filios procreare potuerunt, sed cum ad prædictos peruenerint gradus, cœpit eis non licere quod licuit. Vnde, vt de carnali fiat spiritale coniugium, oportet eos nec dimittere vxores, & quasi non habeant sic habere, quo & salua sit charitas connubiorum, & cessent opera nuptiarum.

Ex cõcil. Turonic. cap. 6. **E**T quia diabolo nullum locum dare oportet, hoc præcipuè custodiendum decreuimus, vt nulli clerici cum extraneis fœminis habeant familiaritatem, nec vllum malè loquendi vel sentiendi hominibus aditum tribuât, quia fre-

quenter per hanc indecentē occasionem contingit, vt diabolus qui insidiatur sicut leo in cubili suo, de ruinis seruorū Dei insultet. Si quis verò clericus post interdictum episcopi sui his imhære præsumpserit, à communione habeatur alienus.

De eadem re. Cap. CXVI.

Inhibendū & modis omnibus interminandū est, vt nullus sacerdos eas personas fœminarum, sicut & in canone infertum continetur, de quibus suspicio esse potest, in domo sua habeat, sed neq; illas quas canones concedunt, matrem, amitam, sororem: quia instigante diabolo, etiam in illis scelus frequenter perpetratum reperitur, aut etiam impedisse quasillarum. Sed si quis de his habuerit talem necessitatem patientem, cui sit necessitas sustentatio presbyteri, habeat in vico aut in villa domū longè à presbyteri cōuersatione, & ibi eis subministret quæ necessaria sunt. Sed hoc secundum autoritatem canonum modis omnibus prohibendum, vt nulla fœmina ad altare præsumat accedere, aut presbytero ministrare, aut infra cancellos stare aut sedere.

*Ex cōcil.
Hanne-
tensi,
cap. 10.*

De incontinentibus. Cap. CXVII.

De presbyteris & diaconibus diuinarum legum est disciplina, vt inter incontinentes in officiis talibus positi, omni honore ecclesiastico priuentur, nec admittantur ad tale ministerium, quod sola continentia oportet impleri.

*Ex cano.
apostolo.
cap. 22.*

De ordinatis quod cum mulieribus coire nō debeant.

Cap. CXVIII.

Preterea quod dignum & pudicum & honestum est, tenere Ecclesia omnino debet, vt sacerdotes & Leuitæ, cum mulieribus non coeant: quia ministerij quotidianis necessitatibus occupantur. Scriptum est: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum dominus Deus vester.

Ex eodē.

De ordinatis si vsuras exercuerint.

Caput CXIX.

Episcopus, presbyter, aut diaconus vsuras à debitori- bus exigens, aut desinat, aut certè damnetur.

Ex eodē.

De eadem re. Cap. CXX.

Ex cōcil.
Nicæno,
cap. 17.

Quoniam multi sub regula constituti, auaritiam & turpia lucra sectantur, oblique diuine scripturae centis, Qui pecuniam suam non dedit ad usuram, mutuantes centesimas exigunt, iuste censuit sancta & magna synodus, ut si quis inuentus fuerit post hanc definitionem usuras accipiens, aut ex adinventione aliqua vel quolibet modo negotium transiens, aut hemiola, id est, fescupla exgens, vel aliquid tale prorsus excogitans turpis lucri gratia, deiciatur à clero, & alienus existat à regula.

De eadem re. Cap. CXXI.

Ex epist.
Leon. pa.
cap. 4.

Illud etiam duximus præmonendum, ut sicut non fuerit ita nec alieno nomine aliquis clericorum exercere solentus attentet.

De eadem re. Cap. CXXII.

Ex cōcil.
Tarraco
nēsi, ca. 3.

Quicumque in clero esse voluerit, emendi vilius, vel vendendi carius studio non utatur.

De eadem re. Cap. CXXIII.

Ex epist.
Leon. pa.
cap. 3.

Ne hoc quoque prætereundum esse duximus, quosdam turpis lucri cupiditate captos, usurariam exercere pecuniam, & fœnore velle ditescere. Quod non dicam in ecclesiis in clericali officio constitutos, sed & in laicos cadere, qui Christianos se dici cupiunt, condolemus.

De eadem re. Cap. CXXIII.

Ex conc.
Cartha.
cap. 16.

Item placuit ut clericus si commodauerit pecuniam, pecuniam accipiat, si speciem, eandem speciem quantum dederit accipiat.

Item de usurariis. Cap. CXXV.

Ex cōcil.
Aureli.
cap. 36.

Vt presbyteri à turpibus lucris & usuris non solum ipsi abstineant, verum etiam plebes sibi subditas abstinere instruant.

Quid sit usura. Cap. CXXVI.

USURA est ubi amplius requiritur, quàm datur. Verbi gratia: Si dederis solidos decem, & amplius requireris: vel si dederis frumenti modium vnum, & super ali- quid exegeris.

De eadem re. Cap. CXXVII.

QVICVNQVE enim tempore messis vel vindemiæ, non necessitate, sed propter cupiditatem comparant annonam vel vinum. Verbi gratia: Si cum duobus denariis comparat modium vnum, & seruat que dum venundetur denariis quatuor, aut sex, aut amplius, hoc turpe lucrum dicimus.

De eadem re. Cap. CXXVIII.

Qualiter negociatorem aut excusat, aut arguit: quia est honestus quæstus, & turpis. Veruntamen penitenti utilius est dispendia pati, quàm periculis negociationis adstringi, quia difficile est inter ementis, vendentisq; commercium non interuenire peccatum.

Vt nullus ex ecclesiastico ordine edendi, vel bibendi causa tabernas ingrediatur. Cap. CXXIX.

CAnonum statuta prohibent, vt nullus ex ecclesiastico ordine sumendi cibi aut potus causa, nisi peregrinationis necessitate compulsus, tabernas ingredi audeat. Sed si aliquis hæc interdicta violauerit, vt sanctorum canonum contemptor, accerrimis corripiatur disciplinis.

Vt nullus ex sacro ordine cibi, vel potus causa tabernas ingrediatur. Cap. CXXX.

VT clerici edendi, vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi.

De eadem re. Cap. CXXXI.

QUOD nõ oportet sacro mysterio deditos à presbyteris vsque ad diaconos, & reliquum ecclesiasticum ordinem, id est, vsque ad subdiaconos, lectores, cantores, exorcistas, & ostiarios, & ex numero continentium, & monachorum ingredi tabernas.

Vt illi quibus vxores ducere licitum non est, aliorum nuptias deuentent. Cap. CXXXII.

Ex epist. Leonis papa, ca. 10 **Q**VIBVS licentia vxores ducendi non est, alienarum nuptiarum euitent conuiuia.

Quod non oporteat in bigami nuptijs pranderes presbyterum. Cap. CXXXIII.

Ex concil. Neocaesarea, ca. 7. **P**resbyterum in nuptiis bigami pranderes non conuenit: quia cum poenitentia bigamus egeat, quis erit presbyter, qui, propter conuiuium, talibus nuptiis possit praebere consensum?

De eadem re. Cap. CXXXIII.

Ex dictis August. **P**resbyteri, diaconi, subdiaconi, vel deinceps, quibus ducendi vxores non est licitum, etiam alienarum nuptiarum euitent conuiuia, neque his coetibus admisceantur, ubi amatoria cantantur & turpia, aut obsceni motus corporum choris, & saltationibus efferuntur: ne auditus & obtutus sacris mysteriis deputatus, turpium spectaculorum, atque verborum contagione polluat.

De eadem re. Cap. CXXXV.

Ex decreto Martini papa, ca. 1. **N**ON liceat sacerdotibus, vel clericis aliqua spectacula in nuptiis, vel conuiujs spectare, sed oportet antequam ingrediantur ipsa spectacula surgere, & redire inde.

Vt nullus clericus in aliena ciuitate suscipiatur sine commendatitijs epistolis. Cap. CXXXVI.

Ex canone apostolico. **V**T si quis clericus aut laicus ad alteram properauit uitam, & suscipitur praeter commendatitias epistolas, & qui susceperit, & qui susceptus est, communicatio priuetur.

De eadem re. Cap. CXXXVII.

Ex concilio Antiocheno, cap. 27. **N**ulli peregrinorum sine pacificis, id est, commendatitijs suscipiantur epistolis.

De clericis fugitiuis, ne ab alijs recipiantur.

Ex concilio Aureliano, cap. 8. **I**N concilio Antiocheno simul & in Chalcedonensi praecipitur, ut fugitiui clerici & peregrini a nullo recipiantur, nec ordinentur, nisi cum commendatitijs literis, sui episcopi vel abbatis licentia.

Vt peregrini clerici sine literis sui episcopi non recipiantur. Cap. CXXXIX.

PEREGRINOS clericos & lectores, in alia ciuitate, præter commendatitias literas sui episcopi, nusquam penitus ministrare debere. *Ex cõcil. Chalced. cap. 13.*

Vt clerici in aliena ciuitate non maneant, nisi episcopus loci mores eorum præuideat. Cap. CXL.

VT clerici in aliena ciuitate nõ immorentur, nisi causas eorum iustas episcopus loci, vel presbyteri locorum peruiderint. *Ex cõcil. Carthagi. ca. 35.*

De clericis & monachis, qui sine literis episcopi sui vagantur. Cap. CXLI.

CLericis vel monachis sine commendatitiis epistolis episcopi sui licentiã non pateat euagandi. *Ex eodẽ concil. ca. 36.*

De eadem re. Cap. CXLII.

CLericis sine commendatitiis epistolis episcopi sui licentiã nõ pateat euagandi, in monachis quoque præsentis sententiã forma seruetur. *Ex eodẽ concil. ca. 37.*

Vt pauperibus & indigentibus auxilio, quum proficiuntur, pacificis literis sit subueniendum.

Cap. CXLIII.

OMnes pauperes & indigentes auxilio quum proficiuntur, sub probatione epistolis, vel ecclesiasticis pacificis tantummodo commendari decreuimus, & non commendatitiis literis, propterea quod commendatitias literas honoratioribus tantummodo præstari personis conueniat. *Ex cõcil. Chalced. cap. 11.*

Vt illi clerici qui in alias prouincias suos sequuntur seniores, sine formata ministrare non permittitur. Cap. CXLIIII.

QVI cum senioribus suis de aliis prouinciis in aliam prouinciam veniunt, sine formata ministrare non permittantur, quam etsi attulerint, & ministrare idonei inuenti fuerint instruantur, quàm religiosè atque studiosè sacrum ministerium peragant, & in quibus locis agere debeant. *Ex cõcil. Meldesi, cap. 2.*

Quod clerico non liceat alienas possessiones conducere, aut secularibus se negocijs immiscere. Cap. CXLV. *Ex cõcil.*

PERVENIT ad sanctã synodum, quod quidã, qui in clero videntur electi, propter lucra turpia conductores *Chalced. cap. 3.*

D. BYRCHARDI EPIS. VVORMAC.

alienarum possessionum fiant, & secularia negocia sub
ra sua suscipiant: Dei quidem ministerium paruipenden-
tes, secularium verò discurrentes per domos, & propter
auaritiam patrimoniorum sollicitudinem sumentes. De-
creuit itaque sanctum concilium, nullum deinceps, non
episcopum, non clericum, nō monachum, aut possessionem
conducere, aut negociis secularibus se miscere, præter ec-
clesiasticarum rerum sollicitudinem.

*Ut nullus laicus presbyterum suum villicationi-
implicare præsumat. Cap. CXLVI.*

*Ex cōcil.
Meldēsi,
cap. 6.* **I**tem iubendum est, vt nemo laicorum presbyteros Ec-
clesiarum suarum turpi villicationi, & secundum apo-
stolum seculari & inhonestæ negociationi implicare, nec
secum aliorum contra autoritatē præsumat ducere, qui
ministerium sibi commissum cogantur negligere. Quod
si hæc interdicta præsumperit, excommunicetur.

*De illis presbyteris qui contra statuta canonum villici fiunt,
& alijs sibi non concessis implicantur negocijs, vicis-
sime non admittendis. Cap. CXLVII.*

*Ex eodē,
cap. 5.* **S**imiliter de illis presbyteris, qui contra statuta cano-
num villici fiunt, tabernas ingrediuntur, turpia luctu-
sectantur, & diuersissimis modis vfuris inseruiūt, & alio-
rum domos inhonestè & impudicè frequentant, & comen-
sationibus, & ebrietatibus deseruire non erubescunt, &
per diuersos mercatus indiscretè discurrent, obseruandum
iudicauimus, vt abhinc districtè, seueritèrque coercitum
ne per eorum illicitam & indecentem actionem, & mini-
sterium sacerdotale vituperetur, & quibus debuerant esse
in exemplum, deueniant in scandalum.

*Nulli clericorum, ne subdiacono quidem connubium
carnale conceditur. Cap. CXLVIII.*

*Ex epist.
Leonis pa-
pæ, cap.
34.* **N**AM quum extra clericorum ordinē constitutis, no-
ptiarum societati, & procreationi filiorum studium
sit liberum arbitrium, ad exhibendam tamen perfectæ con-
tinentiæ puritatem, nec subdiaconis quidem connubium
carnale conceditur, vt & qui habent, sint tanquam nō ha-
bentes, & qui non habent, permaneant singulares. Quo

si in hoc ordine, qui quartus est à capite, dignum est custo-
diri, quantò magis in primo, vel secundo, tertiove seruan-
dum est, ne aut Leuitico, aut presbyterali honore, aut ep-
iscopali excellentia quisquam idoneus aestimetur, qui se à
voluptate vxoria necdum frænasse detegitur?

*De principibus qui solent suos sacerdotes ministerijs
iudicandi deputare. Cap. CXLIX.*

SAEP E principes, contra quoslibet maiestatis obno- *Ex cõcil.*
xios, sacerdotibus negocia sua committunt. Et quia sa *Toleta-*
cerdotes à Christo ad ministerium salutis electi sunt, ibi *no, ca 31.*
consentiant regibus fieri iudices, vbi iureiurando suppli-
cij indulgentia promittitur, non vbi discriminis sentetia
præparatur. Si quis etiam sacerdotum contra hoc cõmune
consultum discussor in alienis periculis extiterit, sit reus
effusi sanguinis apud Christum, & apud Ecclesiam perdat
proprium gradum.

*De illis qui deo seruire disponunt, vt administratio-
nem domorum non accedant Cap. CL.*

Nicasius Euastitanus Episcopus dixit: Credo placere *Ex cõcil.*
suggestionem meam sanctitati vestra, & displicere *Cartha-*
vobis, vt qui seruiunt Deo, & annexi sunt clero, accedant *gi. ca. 7.*
ad actus, & administrationem, vel procuracione domorũ.

*Item si liceat aliquem ex clero conductorem priua-
torum fieri. Cap. CLI.*

ITEM placuit, vt episcopi, presbyteri, & diaconi, vel *Ex eodẽ,*
clerici non sint conductores, aut procuratores priua- *cap. 14.*
torũ, neque vilo turpi, vel inhonesto negotio victũ qua-
rant: quia respicere debent scriptum esse, Nemo militans
Deo, implicat se negociis secularibus.

*Vt si quilibet ordinatus infra muros ciuitatis ma-
neus, ad sacrificium quotidianũ, non venerit,
clericus non habeatur. Cap. CLII.*

PRESBYTER, vel diaconus, vel subdiaconus, vel *Ex cõcil.*
quilibet Ecclesiæ deputatus clericus, si intra ciuitatẽ *Toletano,*
fuerit, vel in loco in quo Ecclesia est, aut in castello, aut *cap. 5.*
in vico, aut in villa, si ad Ecclesiam ad sacrificium quoti-
dianum non venerit, clericus non habeatur, si, castigatus
non emendauerit.

Ex cōcil. Venetico, cap. 1. **C**lericus qui intra muros ciuitatis manet, & ea die matutinis hymnis sine egritudine defuerit, septem diebus à communione habeatur extraneus.

Quòd omnes sacerdotes domini oportet doceri, vt ceteros instruant, & sibi proficiant. Cap. CLIIII.

Ex epist. Anacle-
ti papæ
omnibus
fidei. mis-
sa. ca. 10 **D**oceri ergo omnes oportet, qui domini sacerdotio funguntur, & vt ceteros instruant, & sibi proficiant. Scriptum est enim: Qui docti fuerint, fulgebunt quasi stelle in perpetuas æternitates. Et alibi: Populus autem sciens Deum suum obtinebit & faciet, & docti in populo docebunt multos. Ipsa enim veritas per se infert, & dicitur: Beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Ille proculdubio est scandalizatus in Deum, qui rectè non docet, & qui eius scandalizat episcopum vel sacerdotem.

Vt singuli presbyteri singulis annis suo episcopo de ministerio suo rationem reddant. Cap. CLV.

Ex cōcil. Mogun. a Nicol-
fo eiusdē.
sedis ar-
chiepisco-
habito, cap. 3. **V**T vnusquisque presbyter per singulos annos episcopo suo rationem ministerii sui reddat, tam de fide catholica, q̄ de baptifino, atq; de omni ordine ministerii sui.

Vt omnis presbyter sibi subditos fidem discere constringat. Cap. CLVI.

Ex cōcil. Gāgren. cap. 5. **S**ymbolum, quod est signaculum fidei, & orationem dominicam, discere semper admoneant sacerdotes populum Christianum. Volumusq; vt disciplinam condignam habeant, qui hæc discere negligunt, siue in ieiunio, siue in alia castigatione. Propterea dignum est, vt filios suos ducant ad scholam, siue ad monasteria, siue foras presbyteris. vt fidem catholicam rectè discant, & Orationem dominicam, vt domi alios edocere valeant. Qui verò aliter non potuerit, vel in sua lingua hoc discat.

Qualem professionem presbyteros, aut diaconos suo episcopo oporteat facere, quando per parochias constituuntur. Cap. CLVII.

Ex cōcil. Toleta. 5. ca. 27. **Q**uando presbyteri aut diaconi per parochias constituuntur, oportet eos professionem episcopo suo facere.

cere, vt castè & purè uiuant sub Dei timorè, vt dum eos talis professio alligat, vitæ sanctæ disciplinam retineant.

Nulli monacho non sacerdoti, vel laico, quantumlibet sint eruditi, licet prædicare. Cap. CLVIII.

DE his verò quæ in sæpe dicto concilio illicita contra venerandos Nicænos canones præsumptione tentata sunt, ad fratrem & cœpiscopum nostrum Antiochenæ sedis præfulem scripsimus: adiicientes & illud, quod nobis propter improbitatem monachorum quorundam religionis vestræ verbo mandastis per vicarios nostros, & hoc specialiter statuentes, vt præter Dei sacerdotes nullus audeat prædicare seu monachus, siue ille laicus, qui cuiuslibet scientiæ nomine gloriatur.

Ex epist. Leonis papæ.

Vi parochiarum clerici ab episcopis suis canones discant.

Caput CLIX.

VT parochiarum clerici à pontificibus suis necessaria sibi statuta canonum legenda percipiant, ne rei ipsi vel populi quæ per salutem eorum decreta sunt, excusent se postmodum ignorasse.

Ex cœcil. Aurelia. cap. 6.

Quod nulli sacerdotum canones liceat ignorare.

Caput CLX.

Celestinus vniuersis episcopis per Apuleiam & Calabriam constitutis. Nulli sacerdoti suos liceat canones ignorare, nec quicquam facere quod patrum possit regulis obuiare. Quæ enim à nobis res digna seruabitur, si decretalium norma constitutorum pro aliquorum libitulentia populis permissa frangatur?

Ex epist. Celest. papæ. cap. 20.

De presbyteris parochialibus cum conuenerint vt se inebriare non audeant. Cap. CLXI.

VT nullus presbyterorum, quando ad anniuersarium diem, XXX. aut VII. vel III. alicuius defuncti, aut quacunque vocatione ad collectam presbyteri conuenerint se inebriare nullatenus præsumat, nec præsumat precari in amore sanctorum, vel ipsius animæ bibere, aut alios ad bibendum cogere, vel se aliena preceatione ingurgitare, nec plausus & risus incõditos, & fabulas inanes ibi referre, aut cantare præsumat, vel turpia ioca, vel vrsu, vel

Ex cœcil. Hamnet. cap. 10.

D. BURCHARDI EPIS. VVORMAC.

tornatricibus ante se facere permittat, nec larvas demonum, quas vulgo Talamascas dicunt, ibi ante se ferri consentiat: quia hoc diabolicum est, & à sacris canonibus prohibitum.

De eadem re. Cap. CLXII.

*Ex eodem
cap. 11.*

QVando autem conuenerint presbyteri ad aliquod conuiuium, decanus aut aliquis prior illorum, versum ante mēsam incipiat, & cibum benedicat, & tunc secundum ordinem sedeant, alter alteri honorē prebentes, & per vices cibum & potum benedicant, & aliquis de illorum clericis aliquid de sancta scriptura legat. Et post refectionem similiter sanctum hymnum dicant ad exemplum domini sicut in cœna fecisse legitur, & sic se contineant omnes presbyteri, maximè in talibus locis, ut non vituperetur ministerium illorum.

De eadem re. Cap. CLXIII.

*Ex eodē
cap. 12.*

Summopere etiam quisque presbyter caueat, sicut de statu suo vult gaudere, ut non quacunq; occasione patrem suum aut alium quemlibet ad iram & ad rixam, quanto minus ad pugnam vel ad eadem aliquo verbo iritet, seu prouocet, nec prouocatus ad hoc quisque profiliat: quia in talibus comestationibus & potationibus, semper se immiscet diabolus.

De eadem re. Cap. CLXIII.

*Ex eodē,
cap. 4.*

QVando presbyteri per Calendas simul conueniunt, post peractum diuinum mysterium, & necessariam collationem, non quasi ad plenam refectionem, sed quasi ad prandium ibi ad tabulas resideant, ne per talia inhonesta conuiuia se inuicem grauent: quia indecent est & onerosum. Sape etiam tardè ad Ecclesiam redeuntes, maius damnum de reprehensione conquirunt, & de grauedine mutua contrahunt, quàm lucrum ibi faciant. Nam de huiusmodi conuentu Paulus Corinthios reprehendit, qui inconuenienter cœnam dominicam manducare conueniebant. Sic & qui ad cœnam dominicam, id est, ad collationem verbi sub occasione conueniunt, & ea veritate ventris causa coniunguntur, reprehensibiles coram Deo & hominibus habentur: & ideo, peractis omnibus

qui voluerit panem cum charitate in domo fratris sui simul cum fratribus frangat, & singuli singulos bibere faciant, maxime ut ultra tertiam vicem poculum non contingant, & sic ad Ecclesias redeant.

Ne clerici, nec non viri religiosi, ante horam tertiam ineant conuiuia.

Cap. CLXV.

Non oportet clericos vel laicos religiosos ante sacra horam diei tertiam inire conuiuia, neque aliquando clericos nisi hymno dicto edere panem, & post cibum gratias autori Deo referre.

Ex cōcil.
Cartha.
cap. 12.

De presbyteris ut hospitales sint. Cap. CLXVI.

Vt curam hospitem, maxime pauperum atque debili-
lium orphanorum quoque atque peregrinorum habeat presbyter, hosque ad prandium suum quotidie iuxta possibilitatem conuocet, eisque hospitium tribuant.

Ex cōcil.
Hānetē.
cap. 3.

De eadem re. Cap. CLXVII.

Vt autem omnis occasio rapinae tollatur, volumus ut presbyteri qui bonum exemplum charitatis omnibus extendere debent, hospitales existant, iuxta dominicum & apostolicum præceptum, & humanitatem præbeant iter facientibus, quia per hospitalitatem placuerunt quidam Deo, angelis hospitio receptis. Et dominus in die iudicij dicurus est electis: Hospes fui, & suscepistis me. Et Iob dicit: Ostium meum semper viatori patuit.

Ex eodē
cap. 5.

Ut presbyteri plebes suas ut hospitales sint admoneant

Cap. CLXVIII.

Placuit ut presbyteri plebes suas admoneant, ut ipsi hospitales sint, & nulli iter faciendi mansionem denegent, & ut omnis occasio rapinae tollatur, nihil carius vendant trāseuntibus, nisi quāto in mercato videri possint. Quod si carius videri voluerint ad presbyterum trāseuntes hoc referant, & illius iussu cum humanitate eis vendant.

Ex cōcil.
apud Ar-
uernas.

Ut cibus sacerdotum semper lectio diuina miscetur.

Caput CLXIX.

Pro reuerentia Dei & sacerdotum id vniuersa sancta synodus statuit, ut, quia solent crebro mensis ocio-
sa fabulae interponi, in omni sacerdotali conuiuio lectio

Ex concil.
Africa-
no. cap. 6.

scripturarum diuinarum misceatur. Per hoc enim & aedificatur ad bonum, & fabulae non necessariae prohibentur.

De clericis imtemperatè uiuentibus.

Caput CLXX.

Ex concil. Carthag. cap. 62. **C**Lerici inter epulas cantantes, ab officio detrahendi sunt.

De clericis scurrilibus. Cap. CLXXI.

Ex eodem cap. 80. **S**I quis clericus aut monachus uerba scurrilia, iocularia risumque mouentia loquitur, acerrimè corripiatur.

De eadem re. Cap. CLXXII.

Ex eodem cap. 60. **C**Lericos scurriles, & uerbis turpibus ioculatores, ab officio detrahendos.

Ex eodem cap. 70. **C**Lericus fidei iussor non sit. *Cap. CLXXIII.* Clericus fidei iussionibus inseruiens, abiiciatur.

Ex eodem cap. 44. **C**Lericus nec comam nutriat, nec barbam. *Cap. CLXXIII.*

De clericis per creaturam iurantibus.

Caput CLXXV.

Ex eodem cap. 61. **C**Lericum per creaturas iurantem, acerrimè obicandandum. Si perstiterit in uitio, excommunicandum.

De clericis qui adulationibus & proditionibus vacare deprehenduntur.

Cap. CLXXVI.

Ex eodem concil. cap. 56. **C**Lericus qui adulationibus & proditionibus vacare deprehenditur degradetur ab officio.

De ordinatis qui solent contra ecclesiastica mandata auribus principis molestiam inferre.

Caput CLXXVII.

Ex concil. Antioch. cap. 11. **S**I quis episcopus aut presbyter, aut quilibet regularis subiectus Ecclesiae, praeter consilium & literas episcoporum prouinciae, & praecipuè metropolitani, ad

rit imperatorem: hunc reprobare & abiici oportere non solum à communione, verum & ab honore cuius particeps videtur existere: quia venerandi principis auribus molestum tentauit inferre, contra leges Ecclesiæ. Si igitur adire principem necessaria causa deposcit, hoc agatur cum tractatu & consilio metropolitani & cæterorum episcoporum, qui in eadem prouincia commorantur: qui etiam proficiscentem suis prosequantur epistolis.

De illis qui episcopis suis ne eos ad ampliorem honorem in Ecclesia sua promoueant contradicunt. Cap. CLXXVIII.

Item placuit vt quicumque clerici vel diaconi pro necessitatibus Ecclesiarum non obtemperauerint episcopis suis, volentibus eos ad honorem ampliorem in sua Ecclesia promouere, nec illic ministrent in gradu suo, vnde recedere noluerunt.

*Ex cõcil. Africa-
no, ca. 31.*

De presbytero certo crimine deposito, si de ministerio sibi interdicto aliquid agere præsumpserit.

Caput CLXXIX.

Siquis presbyter ab episcopo suo fuerit degradatus, aut officio pro certis criminibus suspensus, & ipse per contemptum & superbiam aliquid de ministerio sibi interdicto agere præsumpserit, & postea ab episcopo suo correptus, in certa præsumptione perdurauerit, hic omnimodis excommunicetur, & ab Ecclesia expellatur. Et quicumque cum eo communicauerit, similiter se sciat esse excommunicatum. Similiter de clericis, laicis, vel feminis excommunicatis obseruandum est. Quod si aliquis ista omnia contempserit, & episcopus emendare potuerit minime, regis iudicio exilio damnetur.

Ex cõcil. Toletano, ca. 6.

De presbytero vel diacono damnato qui imperatoris auribus molestus extiterit.

Caput CLXXX.

Siquis à proprio episcopo presbyter, aut diaconus, aut à synodo fuerit episcopus fortè dånatus, & imperatoris auribus molestus extiterit, oportet ad manus episcoporum

Ex cõcil. Antioch. cap. 12.

conuerti concilium, & quæ putauerint habere iusta, pluri-
 mis episcopis suggerant, eorumque discussiones ac iudicia
 præstolentur. Si verò hæc paruipendentes molesti fuerint
 imperatori, hos nulla venia dignos esse, nec locum sari-
 tionis habere, nec spem futuræ restitutionis penitus
 periri.

*De presbytero qui prauis exemplis mala de se suspi-
 cari permiserit. Cap. CLXXXI.*

Ex cõcil. Agaten. cap. 4. **S**I quis presbyter vitæ suæ negligens prauis exem-
 plis mala de se suspicari permiserit, & populus ab episcopo
 iuramento seu banno Christianitatis cõstrictus, in famam
 eius patefecerit, & certi accusatores criminis eius defen-
 derint, admoneatur primò seorsum ab episcopo, deinde
 duobus vel tribus testibus. Si non emendauerit, in con-
 uentu presbyterorum episcopus eum publica increpatione
 admoneat. Si verò neq; sic se correxerit, ab officio suspen-
 datur vsque ad dignam satisfactionem, ne populus fidelium
 in eo scādalum patiat. Si autem accusatores legitimi
 fuerint, qui eius crimina manifestis indiciis probare con-
 tenderint, & ipse negauerit: tum ipse cum septem sociis
 eiusdem ordinis, si valet, à crimine semetipsum expurge-
 Diaconus verò, si eodem crimine accusatus fuerit, semet-
 ipsum cum tribus excuset.

De eadem re. cap. CLXXII.

*Ex cõcil. Tribu-
 riensi. cap. 21.* **S**I quis presbyter contra laicum, vel laicus contra pre-
 byterum, aliquam habet querimoniam controuersiam
 episcopo præcipiente, sine personarum acceptione finiam
 Laicus per iuramentum, si necesse sit, se expurget: presby-
 terò vice iuramenti per sanctam consecrationem inter-
 getur: quia sacerdotes ex leui causa iurare nõ debent. Ma-
 per quam corpus & sanguis Christi consecratur, iuramen-
 to polluitur? Absit, quum dominus in Euangelio discipulis
 suis, quorum vicem nos indigni in sancta gerimus Ecclesia
 dicat: Nolite omnino iurare. Sic autem sermo vester est
 non, non. Quod autem his abundantius est, ex malo est.

*Si clericus aduersus clericum habet negocium ad secularia
 non recurrat iudicia. Cap. CLXXXIII.*

Ex cõcil. Chalced. cap. 9. **S**I quis clericus aduersus clericum habet negocium,
 deserat episcopum proprium, & ad secularia percurrat.

iudicia: sed prius actio ventiletur apud episcopum proprium, vel certè concilio eiusdem episcopi, apud quos utraque partes voluerint iudicium continebunt. Si quis autem præter hæc fecerit, canonicis correptionibus subiacebit.

De presbyteris qui à plebibus infamabuntur, quomodo purgari debeant. Cap. CLXXXIII.

SI quis presbyter à plebe sibi commissa mala opinione infamatus fuerit, & episcopus legitimis testibus approbare non potuerit, suspendatur ab officio presbyter usque ad dignam satisfactionem, ne populus fidelium in eo scandalum patiatur. Digna enim satisfactio est, si eis à quibus reus creditur, post rectam securitatē de imposito crimine, innocens esse manifestatur. Quod ita nobis à maioribus constitutum esse docetur. Sed tunc secundum canones, siue ad arbitrium episcopi, sibi collegas VII. cōiungat, & iuret id sacro coram posito Euāgelio: quòd eum sancta Trinitas & Christus filius Dei, qui illud fecit & docuit quod Euāgelium continet, & sancti quatuor Euangelistæ qui illud scripserunt sic adiuuent, quòd ille prænominatā actionem ita non perpetrarit, sicut ei de illis oblatum est. Et in hac satisfactione purgatus, securè deinceps suum exerceat ministerium. Quam satisfactionem nonnulli præcedentium patrum sanctum Leonem papam, in basilica sancti Petri apostoli, coram reuerēdissimo cæsare Carolo, ac clero & plebe ita fecisse commemorant: atque ita mox venerandum principem, contra eiusdem sancti papæ aduersarios, dignæ vltionis vindictam exercere.

Si aliquis ex ordinatis ab episcopo suo damnatus fuerit, ut non debeat ab aliquo defensari.

Caput CLXXXV.

ET illud petendam ut statuere dignetur, ut si quis cuiuslibet honoris clericus, iudicio episcoporum, quocunq; crimine fuerit damnatus, non liceat eum siue ab Ecclesiis quibus præfuit, siue à quolibet homine defensari, interposita pœna damni pecuniæ atque honoris, quo nec atatem nec sexum excusandum esse præcipiant.

De presbytero à populo accusato. Cap. CLXXXVI.

DE presbytero verò, vel quolibet sacerdote à populo accusato, si certi non fuerint testes qui crimini il-

*Ex cōcil.
Hilerdēsi
cap. 10.*

*Ex cōcil.
Africa.
cap. 29.*

*Ex epist.
Gregorii*

lato veritatem dicant, iusiurandum erit in medio, & illi
restem proferat de innocentia suæ puritate, cui nuda
aperta sunt omnia, sicque maneat in proprio gradu.

*De clericis conuictis & confessis, si intra annum cau-
sam suam purgare contempserint, nulla vox eo-
rum post audiatur. Cap. CLXXXVII.*

*Ex cõcil.
Africã.
cap. 46.*

Rursum cõstitutum est vt aliquoties clericis conuictis
& confessis in aliquo crimine, vel propter con-
quorum verecundia parciatur, vel propter Ecclesiæ oppro-
brium, aut insolentem insultationem hæreticorum at-
gentilium, si fortè causæ suæ adesse voluerint, & innocen-
tiam suam asserere, intra annum excommunicationis he-
faciant. Si verò intra annum causam suam purgare contem-
pserint, nulla vox eorum postea penitus audiatur.

Vt nullus ex ordinatis laico iurare præsumat.

Caput CLXXXVIII.

*Ex cõcil.
Remensi,
cap. 5.*

Vt nullus ex ecclesiastico ordine cuiquam laico quicquam
quam supra sacra, vel super sancta Euangelia iuret, sed
simpliciter cum puritate & veritate dicat, est, est, non, non
sed si est aliquid quod eis à laicis obiiciatur, ad episcopum
in cuius territorio est, deferatur: & iuxta id quod illi qui
iusdem sunt ordinis diiudicauerint, aut corrigatur, aut
purgetur.

*Si presbyter, aut diaconus in fornicatione, aut periur-
rio, aut furto, homicidio, captus fuerit, ab officio
suspendatur. Cap. CLXXXIX.*

*Ex cano.
apostolo.*

Presbyter aut diaconus qui in fornicatione, aut periur-
rio, aut furto, aut homicidio captus est deponatur: non
tamen communionem priuetur. Dicit enim scriptura: Non
iudicat dominus bis in idipsum.

De ordinatis si aliquis illorum percussus extiterit.

Caput CXC.

*Ex conc.
Agatēsi
cap. 3.*

Si quis in aliquo ecclesiastico gradu sacratus percussus
extiterit, corripatur accerrimè. Si non emendauerit,
deponatur.

*De presbyteris qui propter suam negligentiam de-
gradantur. Cap. CXCI.*

*Ex cõcil.
Mogūti.
cap. 40.*

Dictum est nobis presbyteros propter suam negligentiam
diacanicè degradatos, & seculariter gradu amittentes
viuere, & pœnitentiæ agenda bonum negligere. Vnde dicitur

tuum ut gradu amisso, agenda pœnitentiæ gratia in monasterio, aut canonico aut regulari mittantur. Si verò hoc fieri causa quælibet prohibuerit, vbicunque sint, pœnitentiam agere non desistant. Si autem amisso gradu seculariter viuere voluerint, & pœnitentiam agere neglexerint, ab Ecclesiæ communionem separentur.

De ordinatis si iniuste degradati fuerint. Cap. CXCII

Episopus, presbyter aut diaconus, si à gradu suo iniuste deiectus, in secunda synodo innocens reperiatur, non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat coram altari de manu episcoporum. Si episcopus est, orarium, anulum, & baculū. Si presbyter, orarium, & planetā. Si diaconus, orarium, & albam. Si subdiaconus, patenam, & calicem. Sic & reliqui gradus in reparationem sui recipiant, quæ quum ordinarentur, perceperant.

*Ex eodē
cap. 28.*

*Ex ordinatis qui episcopum proprium contem-
nunt. Cap. CXCIII.*

SI quis presbyter, aut diaconus episcopum propriū contemnens, se ab Ecclesia sequestrauerit, & seorsum colligans altare constituerit, & commonēti episcopo non acquiescit, nec consentire vel obedire voluerit, semel & iterum conuocanti: hic damnetur omni modo, nec vltra remedium consequatur.

*Ex cōcil.
Antio.
cap. 5.*

Si presbyter contra suum episcopum inflatus scisma fecerit, vt anathematizetur.

Caput CXCIII.

A vniuersis episcopis dictum est: Si quis presbyter ab episcopo suo correptus fuerit, debet vtique apud vicinos episcopos conqueri, vt ab ipsis eius causa possit audiri, ac per ipsos suo episcopo reconciliari. Quod nisi fecerit, sed superbia, quod absit, inflatus secedens se ab episcopi sui communionem duxerit, ac separatim cum aliquibus schisma faciens sacrificium Deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat. Si querimoniam iustam aduersus episcopum non habuerit, inquirendum erit.

*Ex conc.
Cartha.
cap. 11.*

De illis qui aliquem ex ordinatis falso crimine appetierint. C. CXCIV.

SI quis episcopum, aut presbyterum, vel diaconum, falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nisi in fine dandam ei non esse communionem.

*Ex eodē
cap. 5.*

Vt criminator crimen criminati, literis comprehensum, ante accusationem episcopo suo representet. Cap. CXCVI.

*Ex cōcil.
Aureli.
cap. 10.*

ILLVD præterea omni ecclesiastico ordini omnimodò obseruandū est, vt nullatenus aliquis præsumat in cōcilio vel synodali cōuentu aliquem confratrum accusatione persequi, nisi prius ipsum accusationis crimen, & litigationis causas, literis per ordinem comprehensum manu propria subscripserit, & episcopo, vel sacræ synodo porrexerit, vt iustè & canonicè litigantium controuersia finiantur. Non enim licet, vt autoritas Romana testatur, nisi inscriptione celebrata reum quenquam fieri. nec ad iudicium exhiberi, quia sicut cōuictum de crimine pœna constringit, ita accusatorem, si non probauerit quod obiecit.

Vt nullus ex ordinatis se proclamet in synodo nisi scriptis. Cap. CXCVII.

*Ex cōcil.
ad sanct.
Medard.
cap. 9.*

Hincmarus archiepiscopus Remorum suis accusatoribus dixit: Quæ est petitio vestra fratres? Misericordiam, inquiūt, petimus nobis à vestra paternitate impendere de ministracione ordinum ecclesiasticorum, ad quos à domino Ebone quondam prouecti, à vestra autoritate suspensum sumus. Hincmarus episcopus dixit: Habetis libellum reclamacionis aut postulacionis, sicut ecclesiastica se habet reus ad petitio? Illi autem responderunt, se præ manibus nullam habere libellum. Hincmarus episcopus dixit: Legum ecclesiasticarum autoritas talis est, vt in causis gestorū semper scripturam requirat: adeo vt qui ad sacrū fontem accedens solum dare nomen præcipiatur: qui ad summū sacerdotium prouehitur, decreto manibus omnium roborato eligatur. Ordinatus autem à suis ordinatoribus literas accipere iubetur. Qui etiam ab ecclesiastica societate quolibet excoisus discinditur, libellari scriptione aut recipitur aut deicitur. Sed qui accusatur, vel excommunicatur, seu reconciliatur, per scripturam accusari, vel reconciliari iubetur. Et sicut in cæteris huiusmodi intantum scriptura deposcitur, vt, sicut beatus Gregorius in Cōmonitorio ad Ioannem defensorem ex Romanis legibus sumens scribit, Sententia quæ sine scriptura profertur, nec nomen sententiæ habere mereatur. Quapropter fratres & filij oportet vos secundum Ecclesiasticam autoritatem, reclamacionem vestram libellari

serie allegare, eamque manibus vestris roboratam, synodo sacra porrigere, ut conuenienter & canonicè vobis valeat responderi. Et tunc ipsi fratres libellum conscribentes, eique sua nomina subscribentes, porrexerunt. Hincmaro episcopo, qui tunc vna cum Vveuilone Sennensi archiepiscopo, & cum Amalrico Turonensi æquè archiepiscopo, sub presentia gloriosi regis Caroli qui synodo presidebat.

De clericorum accusatoribus, si vnum ex obiectis probare non potuerint, ad cetera non admittantur. Cap. CXCVIII.

ITEM placuit, quotienscunque clericis ab accusatoribus multa crimina obiiciuntur, & vnum ex ipsis de quo prius egerint, probare non valuerint, ad cetera iam non admittantur.

Ex cõcil. Africa- no, ca. 75

De episcopo aut presbytero, si causa criminalis eis reputata fuerit, quomodo se expurgare debeant. Cap. CXCIX.

SI episcopo aut presbytero causa criminalis, homicidiũ, adulterium, & maleficium reputatum fuerit, in singulis Missam tractare debet, & secretam publicè dicere, & communicare, & de singulis sibi reputatis innocentem se ostendere. Quod si non fecerit, quinquennio à liminibus Ecclesiæ extraneus habeatur.

Ex cõcil. Vorma- ciæ, ca. 8.

Ut clerici ab alienis iudicibus non constringantur. Cap. CC.

IN clericorum causa huiusmodi forma seruetur, ut nequaquã eos sententia non à suo iudice dicta cõstringat. Criminantem iniuste, & non probantem, verberibus publicè castigandum, & in exilium deportandum. Cap. CCI.

Ex decr. Adriani papæ, ca. 38.

QVVM fortius punienda sint crimina, quæ in fontibus & maximè sacratibus ordinibus ingeruntur, quã sitis culpabiles omnes, qui in causa Ioannis diaconi resedistis attendite, ut Hilarum criminatore ipsius, nulla ex definitione vestra pœna veniens castigaret. Nec illud ad excusationem vestram esse credatis idoneũ, quod vobis quasi iudicare volentibus solus frater, & coepiscopus noster Paschasius dicitur detulisse. Nam si zelus in vobis rectitudinis viguisset, facilius vni à multis rationabiliter suaderi, quàm multi ab vno poterant sine causa differri. Quia ergo tantæ nequitie malum sine digna non debet

Ex regu. ad Antemiũ subdiaconum campan. cap. 201.

ultione transire supra scriptum fratrem nostrum Pasche-
fium volumus admoneri, vt eundem Hilarum prius sub
diaconatus, quo indignus fungitur, priuet officio, atq; in
beribus publicè castigatum faciat, in exilium deportari
vnius pœna multorum possit esse correctio.

*Vt si quis clericum accusauerit, & testimonijs pro-
bare non potuerit, accusator pœnam accusa-
ti accipiat. Cap. CCII.*

Ex cõcil. Braggar dē. ca. 8. **P**LACUIT, vt si quis aliquem clericorum in accusatio-
fornicationis impetit, secundum præceptum Pauli
postoli duo, vel tria testimonia requiratur ab illo. Quo-
si nõ potuerit datis testimonijs, approbare quod dixit, et
communicationem accusati accusator accipiat.

*Vt sicut laici clericos in secularibus in sua accusa-
tione non recipiunt, ita nec ipsi in sacerdo-
tum recipiantur. Cap. CCIII.*

Ex cõcil. Aurelia nēsi, ca. 5. **O**MNES episcopi in tertia sessione acclamauerunt
Sanè dignū est, vt sicut sacerdotes, vel clericos in
accusatione, vel secularibus iudicijs laici non recipiunt
ita ipsi in sacerdotum vel clericorum accusationibus, se
ecclesiasticis negocijs, nisi spontè collaudetur, non reci-
pantur: quoniam inconueniens est, vt hi qui hos respiciunt
ab his recipiantur.

*Vt testimonium laici contra clericum nemo suscipiat.
Cap. CCIII.*

Ex cõcil. Triburiē si, cap. 4. **T**ESTIMONIVM laici aduersus clericum nemo
suscipiat.
De ordinatis, si accusati fuerint quot testibus se excu-
sare debuerint. Cap. CCV.

Ex cõcil. Carthagi nē, ca. 20. **S**I autem presbyteri vel diaconi fuerint accusati, ad iu-
cto sibi ex vicinis locis proprius episcopus legitimo
mero collegarum, quos ab eodē accusati petierint, id est
vnā secum in presbyterii nomine VI. in diaconii tribus
ipsorum causas discutiat, eadem dierum & dilationum,
à communionem remotionū, & discussione personarum in-
ter accusatores, & eos qui accusantur forma seruata. Re-
liquorum autem clericorum causas, etiam solus episcopus
loci agnoscat & finiat.

*De substantia defuncti presbyteri, cuius esse
debeat. Cap. CCVI.*

Sancto concilio allatum est, quòd quidam laici impro-
bè agant contra presbyteros suos, ita ut de morietium
presbyterorum substantia partes sibi vendicent sicuti de
propriis seruis. Interdicimus itaq; canonica autoritate,
ne hoc ulterius fiat: sed sicuti liberi facti sunt ad suscipiē-
dum gradum, & agendum diuinum officiū, ita nihil ab eis
exigatur præter diuinum officium. De peculiari verò sa-
cerdotum nihil sibi vsurpēt, sed totum in quatuor diuida-
tur partes, vna episcopo, alia altari, tertia pauperib⁹, quar-
ta parentibus: & si non sunt idonei parentes, episcopus eā
recipiat, & in vsum Ecclesiæ diligenter distribuatur. Et si
quis contra hæc facere præsumserit, anathematizetur.

*Ex cōcil.
Triburiē
si, cui in
terfuit ar
nolphus
rex, cap.
23.*

De presbyteris qui sine testamento discesserint.

Cap. CCVII.

Si quisunque ex gradu ecclesiastico sine testamento &
sine cognatione discesserit, hæreditas eius ad Ecclesiā,
vbi seruiuit, deuoluatur. Similiter de sanctimonialibus.

*Ex eodē,
cap. 14.*

De clericis qui laicalibus vestimentis vtuntur.

Cap. CCVIII.

Vt laicalibus vestimentis clerici non vtantur, id est,
mantello vel cotto, siue cappa, nec preciosis & ine-
ptis calciamentis, & aliis nouitatum vanitatibus, sed reli-
gioso & decenti habitu induti incedant.

*Ex eodē,
cap. 27.*

De eadem re. Cap. CCIX.

Clericus professionem suam, etiam habitu &
incessu probet, & ideo nec vestibus, nec calceamētis
decorem querat.

*Ex cōcil.
Carthagi
nē. ca. 45*

De clericis qui ociosè in nundinis ambulant.

Cap. CCX.

Clericus qui non pro emēdo aliquid in nundinis, vel
in foro deambulat, ab officio suo degradetur.

*Ex eodē
concil. ca.
48.*

Vt nullus ex clero arma militaria portet.

Cap. CCXI.

Quicunq; ex clero esse videntur, arma militaria non
sumant, nec armati incedant, sed professionis suæ vo-
cabulū religiosi moribus, & religioso habitu præ-
beant. Quòd si contempserint, tanquā sacrorum canonum

contemptores, & Ecclesiasticæ sanctitatis profanatores
propriæ gradus amissione multentur: quia non possunt
simul Deo & seculo militare.

*Vt omnes clerici magis confidant in defensione Dei,
quàm in armis. Cap. CCXII.*

Ex cõcil. Aureliane. ca. 9. **O**Mnimodis dicendum est, presbyteris & diaconibus
vt arma non portent, sed magis confidant in defen-
sione Dei, quàm in armis.

*De illis qui ex ecclesiastico ordine, aut venantur, aut
cum accipitribus iocantur. Cap. CCXIII.*

Ex cõcil. Meldensi. cap. 8. **E**Piscopum, presbyterum, aut diaconem canes ad venan-
dum, aut accipitres, aut huiusmodi res habere non
cet. Quod si quis talium personarum in hac voluntate
pius detectus fuerit, si episcopus est, tribus mensibus
communione suspendat, presbyter duobus, diaconus
ab omni officio & communione suspendantur.

*De seruis Dei, vt omnes syluaticæ vagationes cum canibus
accipitribus interdiciantur. Cap. CCXIII.*

Ex cõcil. Aureliane. cap. 3. **O**MNIBVS seruis Dei venationes & syluaticas
vagationes cum canibus, & vt accipitres & falcones
habeant, interdiciamus.

*Vt clericos discordantes episcopus sua potestate
reconciliet. Cap. CCXV.*

Ex cõcil. Africano. ca. 59. **D**iscordantes clericos episcopus vel ratione, vel po-
testate ad concordiam trahat, inobediētes, synodo
per audientiam damnet.

*De clericis qui proruperint in mutuam cædem.
Cap. CCXVI.*

Ex cõcil. Hilerdē. cap. 6. **S**I qui clerici in mutuam cædem proruperint, prout
ignitas officiorum in tali excessu contumeliam per-
lerit, à pontifice districtius vindicetur.

De eadem re. Cap. CCXVII.

Ex eodē. cap. 7. **F**Rater in fratrem, si ausus fuerit manum mittere,
legitimam disciplinam accipiat.

De officijs & ministerijs septem diaconorum cum subdiaconibus, & sequentium ordinum ministris obseruandis. Cap. CCXVIII.

SEPTEM ergo diaconi sint in vrbe Roma per septem regiones ciuitatis, sicut à patribus accepimus, qui per singulas hebdomadas & dominicos dies, atque festiuitatum solennia, cum diaconibus & acolytis, ac sequentium ordinum ministris, iniuncta sibi obseruent ministeria, & parati omni hora sint ad diuinum officium, & quicquid eis iniungitur peragédú. Similiter & vobis prout opportunum fuerit, per singulas ciuitates est faciédum, vt diuinum absque vlla mora, aut negligentia studiosè ac solenniter agatur officium.

Ex epist. Fabiani papae, ca. 2.

De numero certo diaconorum. Cap. CCXIX.

Diaconi septem debent esse iuxta regulá, licet & valde magna sit ciuitas. Id ipsum autem & Actuum apostolorum liber insinuat.

Ex cõcil. Neocesa. cap. 14.

De eadem re. Cap. CCXX.

Diaconi septem esse debent secundum regulam, quãuis magna sit ciuitas. Cui regulæ authoritas erit liber Actuum apostolorum.

Ex cõcil. episcoporũ, qui in Ancira & Casaria conue-

Vt diaconi coram presbyteris non sedeant. Cap. CCXXI.

QUOD non oporteat diaconum coram presbytero sedere, sed iussione presbyteri sedeat. Similiter autem & diaconis honor habeatur ab obsequentibus, id est, à subdiaconis, & omnibus clericis.

nerunt, cap. 9. Ex cõcil. Laodicensi, ca. 20.

De diaconibus, qui se presbyteris anteponunt. Cap. CCXXII.

Nonnulli diacones in tantam erumpunt superbiam, vt sese presbyteris anteponant, atque in primo choro ipsi priores stare præsumant presbyteris in secundo choro constitutis. Ergo vt sublimiores sibi presbyteros agnoscant, tam hi, quàm illi in vtroque choro consistant.

Ex cõcil. Toletan. cap. 39.

Vt exorcistæ energumenis manus imponant. Cap. CCXXIII.

OMNI DIE exorcistæ energumenis manus imponant.

Ex cõcil. carthagi ca. 90

D. BURCHARDI EPIS. VVORMAC.

De honore vniuersis ordinibus competente.

Cap. CCXXIII.

Ex decr. Siluestr. papæ, ca. 4. **I**T A fratres iubet autoritas diuina, & affirmat, vt subdiacono vsque ad lectorem, omnes subditi sint diacono Cardinali vrbs Romæ, in Ecclesia honorem representantes tantum. Pontifici verò, presbyter, diaconus, subdiaconus, acolytus, exorcista, lector, abbas, monachus, in omni loco representet obsequium, siue in publico, siue in gremio Ecclesiæ.

De sacerdotibus, qui adimplere suum ministerium nesciunt, nec discere volunt, quòd ab officio sint submouendi. Cap. CCXXV.

Ex cõcil. Aurelia nesi, ca. 6. **S**acerdotes, qui ritè non sapiunt adimplere ministerium, nec discere iuxta præceptum suorum episcoporum pro viribus satagunt, vel contemptores canonum existunt ab officio proprio sunt submouendi, quousque hæc plenè emendata habeant.

Vt inter clericos non computeantur, qui sub nullius episcopi disciplina inueniuntur. Cap. CCXXVI.

Ex cõcil. Parisiensi, cap. 10. **N**VLL A ratione clerici, aut sacerdotes habèdi sunt qui sub nullius episcopi disciplina & prouideria gubernantur. Tales enim acephalos, id est, sine capite, præcæ Ecclesiæ consuetudo nuncupauit.

Exemplar formatae Epistolæ, quæ in Nicæna synodo à sanctis patribus est formata & collaudata.

Cap. CCXXVII.

Ex decr. Nicæni concilij. **I**N nomine patris π . & filii γ . & spiritus sancti α . Vt terio Spirensi episcopo, Ego Burchardus sanctæ Vvormaciensis Ecclesiæ deuotus gregis Christi famulus, in Deo verò, summæ felicitatis beatitudinè. Quum sancta catholica Ecclesia prompta sit sequi documeta Euangelica, quæ dicunt, Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, accipiet mercedem prophetæ: Et qui recipit iustum in nomine iusti, & cætera. Et Apostolus iubeat hospitalitatem sectantibus & necessitatibus sanctorum virorum comunicare: tametsi propter eos qui cauteriatam habent suam conscientiam dicentes se esse simplices cum sint astutia diabolica repleti, & pro opere pietatis dicunt se de loco ad locum transire cum sint sua malitia faciente fugitiui: & dicunt se esse min-

sterio sacro insertos quum non sint: Statutū est à sanctis patribus neminem clericum alienum & ignotum recipi ab aliquo episcopo & inthronizari in sua Ecclesia, nisi habeat à proprio episcopo epistolam, quæ in canonibus nominatur formata. Ideo notum facimus paternitati vestre, quòd præsens frater noster harum literarum portitor nomine Ecmannus, non pro sua nequitia expulsus est à nobis: sed postulantibus fratribus nostris, eò quòd ex familia nostra fuit & noster baptizatus, fecimus ei libertatem receptam à cornu altaris canonicè, & ordinauimus eum ad gradum presbyterij. Cui etiam has dimissorias siue commendatitias literas fecimus, & eum ad vestram dilectam fraternitatem dirigimus, vt in vestra parochia sub vestro sacro regimine & defensione consistere valeat. Ego, inquam, Burchardus humilis episcopus, in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, & in vnitae sanctæ Ecclesiæ, in qua Petro datum est ius ligandi atq; soluendi, absoluo Ecmannum presbyterum de ciuitate Vvormaciensi, in dictione X. & licentiam do vobis inthronizandi eum in quacunq; Ecclesia vultis vestre parochiæ. Hanc ergo epistolâ Græcis literis hinc inde munire decreuimus, & anulo Ecclesiæ nostræ firmare censuimus. Fraternitatem vestrâ Christus nobis incolumem conseruet. *Ϟ. γ. α. Ϟ. β. ε. ζ. ξ. α. κ. η. θ.* Data Vvormaciæ, Idibus Martij, Anno dominicæ incarnationis, Millesimo, duodecimo, Indictione X.

De illo qui fugam fratris calauerit. Cap. CCXXVIII.

SI quis eum qui distractionem ecclesiasticam non ferens, fugam meditari agnouerit, si non statim prodiderit, perditionis illius participem se esse non dubitet: & tam diu est à conuentu fratrum sequestrandus, quàm diu ille valeat reuocari.

De illis qui presbyteros suos malè tractauerint.

Caput CCXXIX.

SI quis presbyterum proprium inhonorat, aut verbo aut facto contumeliam facit, tam diu à liminibus Ecclesiæ arceatur, quousque per condignam pœnitentiam satisfaciat. Ait enim Apostolus: Presbyteri qui bene præfunt, duplici honore digni habeantur. Item alibi dicit: Obedite præpositis vestris, subiecti eis estote, &c.

K iij

*Ex dictis
Basilijs.*

*Ex cõcil.
Aruernē.
cap. 7.*

D. BURCHARDI EPIS. VVORMAC.

Vt nomen papæ in Ecclesiis sanctis recitetur.

Cap. CCXXX.

Ex cōcil. Vafensi. cap. 3. **E**T hoc iustum visum est nobis, vt nomen domini papæ, quicumque sedi apostolicæ præfuerit, in nostris Ecclesiis recitetur.

Vt presbyter aut diaconus qui canonicus non est, sed in villis habitat, nusquam summas festiuitates celebret, nisi in ciuitatibus. Cap. CCXXXI.

Ex cōcil. Aruernē. cap. 6. **S**I quis presbyter aut diaconus qui non in ciuitate canonice officio sancto deseruiens celebrat diuina mysteria, festiuitates præcipuas, domini Natalem, Pascha, Pentecosten, & si quæ principales sunt festiuitates reliquas dehinc ne faciat commonemus: & nusquam alibi, nisi cum episcopo suo in ciuitate festiuitates supradictas celebret. Quicumque sunt ciues laici, natu maiores, pariter modo in urbibus ad pontifices suos in prædictis festiuitatibus veniant, & ibi diuina mysteria celebriter audiant. Quod si qui improba temeritate hæc contempserint, a communione pellantur.

Vt presbyteris potestas prædicandi in suis plebibus concedatur. Cap. CCXXXII.

Ex cōcil. Vafensi. cap. 6. **H**oc etiam pro adificatione omnium ecclesiarum, & pro vtilitate totius populi nobis placuit, vt non solum in ciuitatibus, sed etiam in omnibus, parochiis vrbium faciendi daremus presbyteris potestatem, ita vt presbyter aliqua infirmitate prohibente per seipsum non potuerit prædicare, sanctorum patrum Homeliæ à diaconibus probatis recitentur.

De clericis qui in rixa interficiuntur.

Caput CCXXXIII.

Ex cōcil. Triburi. cui. Arnolphus rex interfuit. cap. 50. **Q**uicumque clericus aut in bello, aut in rixa, aut gentium ludis mortuus fuerit, neque oblatione, neque oratione pro eo postuletur, sed in manu iudicis, sepultura tantum non priuetur.

De clericis qui à dominis suis liberi facti sunt.

Caput CCXXXIIII.

Ex concilio apud Al- **N**ullus clericus ad gradum presbyterij promouetur, nisi vt scriptum in canonibus habetur. Si enim

propter Dei dilectionem quis de seruis suis quenquam *th. habi-*
elegerit, & docuerit literas, & libertati condonauerit, & *to. cui in-*
per intercessionem erga episcopum presbyterum effe- *terfuit*
rit, & secundum apostolos victum & vestitum ei donaue- *Cōradus*
rit: ille autem postea in superbiam elatus missam dominis *rex. cap.*
suis & canonicas horas obseruare, & psallere renuerit, & *38.*
eis iustè obedire, dicens se liberum esse, noluerit, & quasi
liberè cuius vult homo fiat, hoc sancta synodus anathema-
tizat, & illum à sancta communione arceri iudicat donec
resipiscat, & domino suo obediat secundum canonica
præcepta. Sin autem obstinato animo & hoc contempse-
rit, accusetur a quod episcopum qui eum ordinauit, & de-
gradetur: & fiat seruus illius idem domini sui sicut natus
fuerat. Quisquis verò talem secum habuerit, posteaquàm
rem illius prædictam audierit, & domino suo non reddi-
derit, vel à se proiecerit, siue episcopus, siue comes, siue
clericus, siue laicus, anathematis illius societate nodatus,
pœnam excommunicationis luet.

De presbyteris qui parochias suerint in quibus lo-
cati sunt. Cap. CCXXXV.

Presbyter proprio loco dimisso ad alium migrans, ne- *Ex concil.*
quaquam recipiatur, nisi suæ migrationis causam di- *Cabilion.*
xerit, & se innocenter vixisse in parochia in qua ordina- *cap. 41.*
tus est sub testibus probauerit: literas etiam habebit in
quibus sint nomina episcopi & ciuitatis plumbo impres-
sa, quibus cognitis, & talibus inuentis quibus fides adhi-
beri possit, recipiatur.

De presbyteris qui crimine capitali accusantur, &
collegas quibus se excusare possint non habent.

Cap. CCXXXVI.

De presbyteris qui crimine fornicationis, siue aliquo *Ex cōcil.*
capitali flagitio accusantur, & non habent collegas *Triburi.*
cum quibus se excusare possint, aut si fortè lapsi fue- *cui inter*
rint, quomodo satisfaciant. In quorum iudicio neque *fuit Ar-*
ad dexteram, neque ad sinistram declinandum est, sed re- *nolphus*
cta via gradiendum. In concilio nanque Neocæsarien- *rex, ca. 6.*
si cap. scriptum est: Presbyter si vxorem acceperit, ab or-
dine deponatur. Si verò fornicatus fuerit, aut adulterium
perpetrauerit, amplius pelli debet & ad pœnitentiã redigi.

De prædicatione presbyterorū. Cap. CCXXXVII.

Ex cōcil. Triburiē si cui inierfuit rex Arnolph. **P**Ræcipimus vobis, vt vnusquisque vestrum super duas seu tres hebdomadas, diebus dominicis seu festiuitatibus sanctorum, populum sibi commissum doctrinis salutiferis ex sacra scriptura sumptis in Ecclesia sibi commissa post Euangelium perlectum instruere studeat, & iubeat illis, vt nullus de Ecclesia exeat, antequam à presbytero siue diacono vltima laus, id est, benedicamus domino, ante missa est, pronuncietur.

De ecclesiasticis si seculares potestates habere desiderant. Cap. CCXXXVIII.

Ex epist. Gre. pape Secundo seruo Dei recluso directa. **C**Ertum namque est non vos ante exercitui ducem præponere, nisi vobis labor eius fidesque compleret, & nisi eum ante actæ vitæ virtus & sollicitudo aptum esse monstauerit. Si verò non aliis nisi huiusmodi virtutibus committitur gubernandus exercitus, qualis dux esse debebat animarum ex istius bonæ rei comparatione colligitur. Sed verecundum nobis est, & dicere pudet, quia sacerdotes sibi ducatum arripiunt, qui exordium religiosæ militiæ non viderunt.

Vt viri veraces & Deum timentes, in ciuitatibus & in publicis vicis decani constituantur. Cap. CCXXXIX.

Ex cōcil. Rotoma. cap. 9. **V**T populus admoneatur vt in dominicis & festis diebus omnes ad vespertas, & nocturnas vigiliis, & ad missam omnimodis occurrant, & vt decani in ciuitatibus & in vicis publicis viri veraces, & Deum timentes constituentur, qui desidiosos, & negligentes commoneant, vt ad Dei seruitium absque occasione properent, & vt ipsi decani sacramento adstringantur, vt nulla interueniente causa, scilicet, aut amoris, aut timoris, aut propinquitatis muneris, negligentes & transgressores reticeant, quin sacerdotibus proprias eorum culpas manifestent. Sacerdotum autem erit ita eorum vitia, zelo & amore diuino, cum debita disciplina corrigere, sicut ipsi nolunt pro aliorum erratibus sententiam iustæ damnationis suscipere. Et vt dies festi à vespera vsque ad vesperam absque opere seruili cum debito honore celebrentur.

FINIS LIBRI SECUNDI.